

Šodien balsojam

Tautas dzejnieks Jānis Sudrabkalns kādā no saviem rakstiem Staļina Konstitūciju nosaucis par zelta grāmatu, kurā «maz lapu, daudz lielu domu.» Viena no daudzajām lielajām domām, kas izteikta šīs grāmatas trešajā pantā, skan:

«Visa vara PSRS pieder pilsētu un lauku darba ļaudīm, darba ļaužu deputātu padomju personā.»

Tiesība pašiem lemt savu likteni — tās ir daudzu cilvēces paaudžu ilgas. Bez šīs tiesības nav iespējama brīvība, visu cilvēku vienlīdzība un labklājība, tikai apziņa, ka pats esi savas dzīves saimnieks, savas laimes kalējs, attaisno cilvēka eksistenci.

Amerikas Savienotās Valstis bija viena no pirmajām zemēm, kur jau astoņpadsmitajā gadsimtā, pēc neatkarības izciņas, tika pasludināti demokratisma principi. Linkolns vēlāk teica: «Mēs cīnīsimies par brīvību, pret verdzību, kamēr panāksim to, ka visā šai lielajā zemē pie darba stāties brīvs strādnieks.» Linkolnu, kā zināms, nošāva dienvidstatu vergturu uzpirktis slepkava, izbījis aktieris Džons Vilks Buts, un jaunās konstitūcijas skajā pasludinātie panti par brīvību un vienlīdzību līdz šai dienai palikuši nepiepildīti. Vēl toreiz, kad Eiropa turpināja smakt karaļu un caru jūgā, kad likās, ka visu tautu skatiem vajadzētu būt vērstiem uz aizokeana republiku, Markss, izsakot proletariāta domas, nosauca Ameriku par «klasisku demokratiskā krāpniecības» zemi. Kamēr pastāv privātais īpašums, kamēr visas valsts bagātības atrodas miljonāru samuļņos — nevar būt runas par demokrātiju. Tādos apstākļos demokrātija nav nekas cits kā maska, ko valdošā šķira katrā gadījumā var izdevīgi izmantot, lai slēptu savu noziegumu pēdas, kā «ietērps viszvēriskākajam, visciniskākajam plēšņai, kurš gatavs izpostīt simtus miljonu cilvēku» (Lenins).

Nevar būt runas par demokrātiju tur, kur vienam procentam iedzīvotāju — slavenajām sešdesmit ģimenēm — pieder piecdesmit deviņi procenti visu nacionālo bagātību, kur naudas, ko viens baņķieris notriec vienā banketā, pietīktu vairākām ģimenēm visa mūža iztikai, kur cilvēku vairums, jau piedzimstot, atrod savā priekšā nabadzību un beztiesību.

«Papīra gabals» — tā Amerikas Savienoto Valstu konstitūciju nosauca Teodors Dreizers. Saburzīta papīra gabala vērtība ir arī tajā deklarētajiem demokratismajiem principiem, tai skaitā arī vēlēšanu tiesībām: deputātu kandidātus uzstāda nevis tauta, bet kapitāls, un, tikuši kongresā, štata vai pilsētas pārvaldē, šie deputāti uzticīgi kalpo nevis tautai, bet kapitālam.

Tikai Padomju zemē, kur «saimnieciskais pamats ir socialistiskā saimniecības sistēma un ražošanas darba rīku un līdzekļu socialistiskais īpašums, kas nostiprinājies, likvidējot kapitalistisko saimniecības sistēmu, atceļot ražošanas darba rīku un līdzekļu privāto īpašumu un iznīcinot iespēju cilvēkam ekspluatēt cilvēku», — tikai tadā zemē var pastāvēt patiesa demokrātija, var būt runa par cilvēku tiesībām piedalīties sava un savas valsts likteņa lemsanā, visas dzīves vadīšanā un pārvaldē.

Ejot šodien pie vēlēšanu urnām, ar pilnām tiesībām apzināties, ka ejam vēlē savus deputātus savās padomēs. Amerikas konstitūcijas pētnieks Brains, vadoties no ilgā zinātniskā darba pieredzes, secina, ka ASV «vieni ir senatori tāpēc, ka bagāti, otri — bagāti, tāpēc ka ir senatori». Mēs savās padomēs vēlējam labākos ļaudis no visu dzimtu, kurus paši izvirzījām, tāpēc ka viņi ar darbiem pierādījuši uzticību dzimtenei, allaž rūpējusies par savas tautas un valsts labklājību. «VEF» kolektīvs var būt drošs, ka atslēdznieks Aleksandrs Grass, kas izpildījis piecpadsmit gadu darba normu, arī deputāta amatā tikpat pašreizējīgi un patriotiski pildīs savu pienākumu. Elējas rajona kolchoznieki nešaubas, ka Velta Slavtere, ko viņi labi pazīst kā izcilu slaucēju, pašreizējīgi un nesavtīgi attaisnos viņu uzticību. Rakstnieki, mākslinieki, zinātnieki, izvirzot savus kandidātus padomēm, izvēlējās labākos sava amata pārstāvjus, kam vislielākie nopelni mūsu kultūras izveidošanā un attīstībā — kā deputāti viņi neželos pūļu, lai virzītu to tālāk, pretī jauniem sasniegumiem.

Visas padomju tautas pirmais kandidāts ir cilvēks, kas visu savu dzīvi veltījis darba ļaužu labklājībai un laimei, kas vada mūsu zemi no uzvaras uz uzvaru, kura vadībā šodien drošiem un noteiktiem soļiem ejam pretī komunismam — lielais Staļins. Vienmēr, pat visgrūtākajos brīžos viņš piepildījis visas mūsu cerības — viņam pieder visas padomju tautas, visu mūsu uzticība un mīlestība. Domājot par viņu, katrs no mums varētu izteikties tiem pašiem vārdiem, kurus pirms pagājušajām PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām sacīja fabrikas «Trechgorņaja Manufaktura» audēja A. Stilova:

«Man jāpateicas biedram Staļinam par visu, kas tik vien labs bijis manā dzīvē, par to, kas es esmu kļuvusi.»

Ejot šodien pie vēlēšanu urnām, balsojam par mūsu dzīves līmeņa tālāku pacēlumu. Nupat pirms dažām dienām atzīmējām ievērojama vēsturiska notikuma — kartīšu sistēmas likvidēšanas un naudas reformas — trešo gada dienu. Neraugoties uz kara postījumiem, neraugoties uz pirmā pēckara gada neražu, padomju gudrās politikas rezultātā gūvām panākumus, kas kapitalistiskajās zemēs vēl šodien ir nesasniedzamas tāles. Vēl vairāk: kamēr mēs nepārtraukti un neapstājamīgi kāpjām vispārējās labklājības kalnā, tur ne tik vien kā netiek atcelti kara laika ierobežojumi, bet ar katru gadu vēl vairāk pieaug dzīves dārdzība, bezdarbs, samazinās preču un pārtikas produktu devas darba ļaudīm. Tais pašas avīzēs, kurās bija ievietoti raksti ar konkrētiem skaitļiem par mūsu bagātības straujo pacēlumu pēdējos trijos gados, lasījām, ka Somijā atkal paaugstināta dzīvokļu īre, ka Daniijā cenu pieauguma rezultātā samazinās gaļas patēriņš. Divas dažādas demokrātijas — divas dažādas dzīves.

Vēlējot pirmo reizi rajona deputātu padomes, balsojam par socialistiskās kultūras tālāku uzplaukumu mūsu republikā un, it īpaši — mūsu kolektīvajos laukos. Šodien mēs publicējam materialus par kultūras dzīves augsni Smiltenes rajonā. Rajonizācijas rezultātā daudzi agrāk atpalikuši mēsti un clemi kļuvuši par lauku iedzīvotāju radošās dzīves centriem, un to, kas šeit stāstīti par Smiltēni, varētu attiecināt uz Neretu, Aloju, Kārsavu vai Varakļāniem. Jaunajām rajonu padomēm jāvēlvi vēl vairāk uzmanības lauku darba ļaužu pieaugošo kultūras prasību apmierināšanai. Lai katrs rajona centrs kļūst par istu rajona galvaspilsētu!

«Nav lielākas laimes kā būt par Padomju Savienības pilsoni», — tā un tamlīdzīgi mūsu zemes ļaudis parādījuši rakstīt uz vēlēšanu biļeteniem, ar to parādot savas domas par padomēm, par padomju iekārtu, padomju valdību un bolševiku partiju. Nav un nevar būt lielākas laimes kā tā, ko dod apziņa, ka dzīvojam vislielākās taisnības un likumības zemē, ka esam brīvi ļaudis, pilntiesīgi saimnieki savā namā, tirumā, fabrikā, savās padomēs.

Laikā, kad imperialistiski plēšņos draud cilvēcei ar jaunu karu, gatavojas sēt postu un iznīcinību zemes virsū, mēs savu padomju, savas partijas un sava vadona biedra Staļina vadībā ceļam dzīvi, esam droši un neiebaidāmi.

Šodien balsojam par stingru mieru starp tautām, par komunisma uzvaru!

LATVIJAS PSR AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA D E K R E T S

Par Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām

Sakarā ar Latvijas PSR Augstākās Padomes otrā sasaukuma pilnvaru izbeigšanos, pamatojoties uz Latvijas PSR Konstitūcijas 35. pantu, Latvijas Padomju Socialistiskās Republikas Augstākās Padomes Prezidiju nolemj:

Notiekt par Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanu dienu svētdienu, 1951. gada 18. februārī.

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Priekšsēdētājs
A. KIRCHENŠTEINS

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Sekretārs
K. GAILIS

Rīgā, 1950. gada 11. decembrī

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1950. G.

17. DECEMBRĪ

Nr. 51 (309)

MĒS EJAM TĀLĀK, UZ PRIEKŠU, UZ KOMUNISMU

J. V. STAĻINS

Pirmais kandidāts

VIZMA BELŠEVICA

Bija pavasaris. Grāvju bultas zilgās
Purva zāles asni skāva zaļi.
Pāri tīrelim lielš traktors vaigu vilka.
Bet uz krūtīm tam bij rakstīts: Staļins.
Viršu saknes grieza asie lemeši —
Saulei, dzīvei uzelpoja zeme šī.

Bija vasara. Pār upi jaunu tiltu
Cēla vīri, spraišļiem dunot skaļi.
Kāds ar roku tulznainu un siltu
Rakstēja uz rudās sijas: Staļins.
Redzēja ikviens šo vārdu saulaino
Atvizot pār upes straujami auļaino.

Bija rudens. Palsas linu saujas
Vijās mašīnā, un apkārt vērpās spaļi.
Sukātāja it kā zibens strauja,

Un pie krūtīm žetonā tai Staļins.
Paņura ja kādreiz rokas strādīgās,
Skatījās tā viņa acīs gādīgās.

... Agitpunkts mirdz pretī Pārslas smalkas
Kritot izkūst valqanaīā vējā.
Lielo portretu skauļ lokā spuldzes zaļgas,
Maiqu qaismu metot qudrā sejā.
Viziet spuldzes spožumā vēl zvīļākā,
Jo par Staļinu mums nav neviena mīļāka!

Vīri nāk, kas jauno tiltu cēla,
Meiteneš nāk, sievas qaļvām sirmām, —
Šodien savas balsis atdot vēlas
Latvju tautas kandidātam
Lai pār mūsu zemi — zemi pīrvotu,
Mūžam viņa — tēva — mīla dzīvotu.

V I S I U Z V Ē L Ē Š A N Ā M !

Par komunistu un bezpartejiško bloka uzvaru!

Es balsoju!

Diženā padomju demokrātija dzīli un principiāli atšķiras no visām melīgajām un viscaur izkurtējamajām buržuaziskās pasaules demokrātijām ar to, ka padomju demokrātija dod tautai iespēju pilnīgi — un darbos, nevis uz papīra — realizēt savas suverenās tiesības, jo balsodams mūsu padomju cilvēks ne tikai zina, par ko viņš balso, bet ir arī pārliecināts, ka viņa griba tiks izpildīta. Atodami savu balsi par labākajiem tautas dēliem un meitām, mēs balsojam ne tikai par viņu izcilajām personiskajām īpašībām, bet arī — un pirmā kārtā — par celājam idejām, kas viņus vadīs viņu praktiskajā, ikdienas darbā. Un ja buržuaziskajā pasaulē kandidāts vēlēšanu priekšvakarā demagoģiski sola visu, kas vien ienāk prātā, jau iepriekš zināms, ka viņš šos solījumus pat nedomā izpildīt, tad mēs, padomju vēlētaji skaidri zinām, ka komunistu un bezpartejiško bloka, šā padomju demokrātijas augstākā izpauduma, priekšvēlēšanu platforma tiks realizēta. Kāla tam ir ne tikai iepriekšējo gadu vēsturiskā pieredze, kas pierādījusi, ka bolševiku vārdiem var uzticēties, bet arī tas, ka mūsu priekšvēlēšanu platformas izstrādātas nopietni, zinātniski, ka tās ir reālas, jo tās realizējam mēs pašī. Lūk, kādēļ komunistu un bezpartejiško bloka allaž iegūst visas tautas uzticību. Arī buržuaziskā pasaulē pazīst vēlēšanu blokus, ko nodibina dažādas partijas vai organizācijas un kas balstās uz vienotības atsevišķos, konjunktūras gadījumos. Mūsu staliniskais komunistu un bezpartejiško bloks tikpat būtiski atšķiras no buržuaziskajiem vēlēšanu blokiem, kā padomju demokrātija atšķiras no kapitalistiskās demokrātijas. Un kaut arī starp padomju vēlēšanu bloka dalībniekiem nav nekādas formālas, uzrakstītas vienošanās, tomēr tas ir nesalīdzināmi stiprāks par jebkuru buržuazisko bloku. Mūsu vēlēšanu bloka samentējušas asinis, ko komunisti un bezpartejišie kopīgi izlējuši kaujās par Dzimteni, to saliedējuši padomju ļaužu miljonu kopīgā piepūle socialisma celtniecības darbā, to apvienojušas diženās komunisma idejas, Leņina-Stalina idejas. Stalinis — cilvēces ģenijs, visur un visās lietās rāda mums priekšzīmi. Visķītrākajās brīžos, visbīstamākajos pilsoņu karā frontes iecirkņos Leņins un partija uzticēja padomju zemes aizsardzību biedram Stalinam, un viņš attaisnoja uzticību. Dienās, kad pār Dzimteni savilks tumši briesmu mākonis, kad ienaidnieks bija noācis līdz Maskavas vārtiem, Stalinis personīgi vadīja galvaspilsētas aizsardzību, noorganizēja varenu prettriecienu un novadīja karu līdz pilnīgai uzvarai. Stalinis ir nospraudis padomju rūpniecības un lauksaimniecības socialistiskās attīstības ceļus. Ne velti savas piecādes mēs saucam par staliniskajām piecādēm. Stalinis ir izstrādājis grandiozo dabas pārveidošanas plānu. Viņa vadībā šis plāns tiek realizēts. Vēl bargo, asiņaino kauju laikā Stalinis lika pamatus Miera ēkai, un pašlaik viņš vada un iedvesmo kustību, kuraī līdzīgas masveidības, spēka un mērķu cildenuma ziņā cilvēce līdz šim nav pazinusi, — miera cīnītāju kustību. Šis diženais, visu aptverošais cilvēks ir arī viens no lielākajiem zinātnes korifejiem. Viņa ieguldījums šai cilvēku darbības nozarē ir patiešām nenovērtējams. Mēs visī nesen, pirms pusgada, bijām liecinieki, kā biedrs Stalinis atrisināja šķietamo pretrunu mežvīdības jautājumos. Viņa rakstī šais jautājums tālu pārsniedz šīs nozares ietvarus un kļuvis par bāku, par ceļa rādītāju itin visiem zinātniekiem. Ar pārsteidzošu vienkāršību, kas šos nopietncs, speciāli zinātniskos rakstus dara pieejamus pat katram vidēji izglītotam cilvēkam (bet tādu šodien ir lielākā daļa mūsu zemes pieaugušo iedzīvotāju), viņš atrisināja problēmas, kas gadu desmitiem atradās strupceļā. Mums, padomju zinātnes ierindas darbiniekiem, par nepārkāpjamu likumu kļuvis biedra Stalina vārdi: «Zinātnē, kas sarāvusi saites ar prakti, ar pieredzi, — kas tad tā par zinātni?» Var bez pārspīlējuma apgalvot, ka visi mūsu pēdējo gadu labākie sasniegumi, visi mūsu lielākie darbi ir zinātnes un dzīves saīšu rezultāts. Tikai ciešā sakarā ar dzīvi pie mums kļuvis iespējami tādi atklājumi kā preparātu «PASK» un «Benzazon» radīšana Latvijas PSR Zinātņu akadēmijā. Ar šo preparātu palīdzību būs iespējams likvidēt vienu no bīstamākajām cilvēces slimībām — tuberkulozi. Tāpat ciešas saites ar dzīvi ļāvušas radīt ļoti aktīvo antiseptisko līdzekli «furadīnu» un virkni citu vērtīgu medikamentu. Meliorācijas institūtā pašlaik izstrādāta jaunās lētas metodes ūdens ceļu padziļināšanā un aizsērējumu likvidēšanā, kā arī cieto pamatu ierdināšanā ar spēcīgu ūdens strūklu palīdzību, kas līdz ar Mežsaimniecības problēmu institūta izstrādātajiem pamēmiem

smiltāju apmežošanā būs vērtīgs latviešu zinātnieku ieguldījums diženo komunisma celtņu veidošanā. Geoloģijas un ģeografijas institūts veicis nozīmīgu darbu mūsu zemes bagātību pētīšanā, bet mūsu varenajā celtniecības laikmetā sevišķi svarīgs ir tā darbs betona masas sagatavošanas jaunās ļoti ekonomiskās tehnikas ieviešanā. Fizikas un matemātikas institūts jau guvis labus panākumus vienkāršu elektrisku aparātu konstruēšanā dažādu uzdevumu atrisināšanai gan metalurģiskajā (šichtas aprēķināšanā), gan keramiskajā rūpniecībā (porcelāna vai arī jebkuras citas masas mitruma noteikšanā). Ķīmijas institūts guvis teicamas sekmes cīņā ar metālu korroziju. Institūts sniedzis ievērojamu palīdzību arī mūsu cementa rūpniecībai. Nopietnu darbu veicis Enerģētikas un mašīnbūves institūts, pētīdams vislabākās metodes lopkopības fermu elektrifikācijai kolchozos. Derētu praktiski izlietot arī Mežsaimniecības problēmu institūta priekšlikumus par būvkoču antiseptizēšanu un kolchozu mežu racionālu kopšanu. Te minēta tikai daļa mūsu zinātnieku sasniegumu, tikai daļa darba, ko viņi veikusi pēckara piecādē, kad daudz laika prasīja arī atjaunošanas un organizatoriskie pasākumi. Pat lielās kapitalistiskās valstīs nevar uzrādīt tādus sasniegumus, kādus šodien var nosaukt mazā Latvijā. Un noslēpums te pavisam vienkāršs — tā ir Padomju Latvija! Tikai padomju varas apstākļos iespējams tāds spējs zinātnes uzplaukums. Lūk, kādēļ, kad man jautā: par ko es balsoju? — es atbildu: es balsoju par komunistu un bezpartejiško bloku, jo gribu, lai mūsu Padomju Savienība būtu varena nācijai mierīgas sadarbības lielvalsts, kurā dzīvi ceļ uz vienlīdzības principiem, uz zinātniskiem pamatiem. Un es esmu pārliecināts par komunistu un bezpartejiško bloka uzvaru, jo par mūsu deputātu kandidātiem izvirzīti tikai darba ļaužu pārstāvji, labākie darbinieki rūpniecībā un lauksaimniecībā, zinātnē un kultūrā. Viņu priekšgalā ir mūsu ģenitālais vadonis biedrs Stalinis. Viņi vislabāk pratis tā organizēt mūsu dzīvi, lai vēl vairāk pieaugtu padomju tautas labklājība, lai cīņa par mēru visā pasaulē jo ātri beigtos ar taisnības uzvaru, lai miers uz visiem laikiem uzvarētu karu! Es balsoju par padomju varu, kas piešķir zinātnes attīstībai tādus tempus, kādus nespēj nodrošināt neviena cita vara pasaulē, es balsoju par lielāko zinātnes korifeju — ģenitālo Stalinu, balsoju par komunismu! Prof. Dr. A. Kalniņš

Jaunas latviešu tautas dziesmas par vēlēšanām

(Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Folkloras institūta materiāli)

Vēlēsim, vēlēsim Deputatus decembri, Bēri jūgsim kamanās, Brauksim, jautri dziedādam.

Izpušķoju aģitpunktū Ar zaļām skujiņām, Ar zaļām skujiņām, Ar sātām lentītēm.

Izvirzījām deputatu, Kurš bij labs darbinieks: Lai prasītu padomīnu, Kā labāk darbu veikt.

Appušķoju mašīniti Ar zaļām skujiņām, Lai jo tālu visi redz — Kolchoznieki vēlē brauc.

Guļēt iet kolchoznieki, Ritā agri jāceļas, Jo tie visi nolēmuši Paši pirmie novēlēti.

Pusnaktī sabaroju Savus bērus kumelīņus: Ritā agri jāsaņūdz, Kolchoznieki vēlē brauc.

Vēlēšanu rītiņā Auju kājas zābakos: Lai pirmais novēlēts, Kamēr citi zirgus jūdz.

Ja, bērniņ, tu zinātu, Kas ir tava māmulīņa! Agrāk bija kalponīte, Tagad tautas deputāte.

Audējas dziesma

Emīlija Kluša

Ir labi strādāt — panākumu zieds Kad visās nētīs gaišos rakstus skāris. Nav tālumu, ko ilgoties mums liedz Arvienu drošāk sasniegtajam pāri.

Mums līdzī atspolēm sirds skaļi sit, Nav robežu, kur mūsu trauksme plešas: Sauc darba cīņā stelles vienpadsmit, Par gausu bij, kad pirkstiem pārskriet sešas.

Par miera draugiem visā pasaulē, Par komunisma celtņem stelles daino. Ar sajūsmu, kas zib ik atspolē, Mēs aužam darba stāstu brīnumaino.

Ir labi dzīvot! Gribam vairāk dot No tā, ko rokas cēlam mērķim rāda. Par mieru svētkos ejam nobalsot — Par Stajinu — viņš uzvarās mūs vada!

Pie vēlēšanu urnām iesim, domājot par veikto darbu un par to, kas vēl jāveic...

Padomju mākslas patiesīgumu un konkrētību vispirms raksturo tās lielā tuvība tautai, darba ļaudīm. Padomju mākslinieku sasniegumus nosaka viņu daiļrades atsaukšanās tautas masu vajadzībām, tautas interesēm. Tādēļ padomju māksla, izaugdama no tautas dzīvē, atspoguļojot tautas varonīgās cīņas un varonīgo darbu socialisma un komunisma celtniecībā, kļuvis par ievērojamu virzītāju spēku. Tādas gleznas kā N. Breiķša «Būvmatēriālu sagāde», V. Janševskas «Izcīlās lopkopes M. Lazdiņas portrets» un citu autoru darbi ir pārpilni dzīves optimisma, darba prieka, tie visi parāda Padomju Latvijas izcilus darba pirmrindniekus, kuri ieguvuši tautas uzticību. Esmu laimīgs, ka arī mana glezna nosūtīta uz Maskavu. Kā sīzētu tai izvēlējos mierīgas dzīves ainu: Padomju Armijas cīnītāji kopā ar citiem atpūtas parka apmeklētājiem un bērniem baro baložus. Pie izvēlētas tēmas apdare strādāju ar lielu sajūsmu un nopietnību. Darba rosmē pienākusi vietējo padomju vēlēšanu diena. Kopā ar visu tautu arī tēlotājas mākslas pārstāvji šodien dodas pie vēlēšanu urnām, lai nobalsotu par labākajiem mūsu tautas pārstāvjiem, kam uzticam mūsu dzīves un mākslas tālāko plauksmi. Nobalsojot par viņiem, mēs domājam par jau veikto darbu un par to, ko veiksīm nākotnē. Visas tautas svētku — vietējo padomju vēlēšanu diena, mīlīgā masu vienpratība un saliedēšanās ar Leņina-Stalina partijas dižo karogu — arī mūs, mākslas darbiniekus, iedvesmo netaupīt spēkus jaunu darbu radīšanā, kuri sekmēs cīņu par mieru un demokrātiji visā pasaulē, kuri tuvinās mūs viscildenākajam mērķim — komunismam. Semjons Gelbergs, glēznotājs

atpūtas parka apmeklētājiem un bērniem baro baložus. Pie izvēlētas tēmas apdare strādāju ar lielu sajūsmu un nopietnību. Darba rosmē pienākusi vietējo padomju vēlēšanu diena. Kopā ar visu tautu arī tēlotājas mākslas pārstāvji šodien dodas pie vēlēšanu urnām, lai nobalsotu par labākajiem mūsu tautas pārstāvjiem, kam uzticam mūsu dzīves un mākslas tālāko plauksmi. Nobalsojot par viņiem, mēs domājam par jau veikto darbu un par to, ko veiksīm nākotnē. Visas tautas svētku — vietējo padomju vēlēšanu diena, mīlīgā masu vienpratība un saliedēšanās ar Leņina-Stalina partijas dižo karogu — arī mūs, mākslas darbiniekus, iedvesmo netaupīt spēkus jaunu darbu radīšanā, kuri sekmēs cīņu par mieru un demokrātiji visā pasaulē, kuri tuvinās mūs viscildenākajam mērķim — komunismam. Semjons Gelbergs, glēznotājs

Ceļš uz priekšu

jaunajam aktierim arvien vairāk uztic visatbildīgākos uzdevumus. Man šķiet, ka cilvēkam nevar būt labāka pamata gandarījumam, kā apzina, ka viņam sabiedrībā uzticēta tik godpilna un tik atbildīga loma. Šī doma man kļuvisi sevišķi skaidra tieši tagad, kad es piedalos korejiešu dramaturga Tnai Djan Čuna drāmas «Dienvidos no 38. paralēles» uzvedumā. Tēlodama In Senas lomu, cenždamās iespējami dzīli un patiesīgi parādīt šīs korejiešu meitenes nesalauzamo varonību, viņas cēlumu un garīgo pārākumu par tautas apspiedējiem un noņēvējiem, es gribu un ceru panākt, lai skatītājs kvēlāk iemil varonīgo korejiešu tautu, kura pašlaik visas pasaulē mieru mīlošo cilvēku vārdā izceļas kā kauju pret imperialistiskajiem amerikāņu varmākām, lai skatītājs izjūt lepnumu par savu padomju Dzimteni un tās diženo vadoni biedru Stajinu. R. Bīrgera, Valmieras teātra aktrise

Vēstule draugam

«Dārgais draugs Mikola!

Lūdzu nejaunojies, ka tik sen Tev neesmu rakstījis; pēdējos divus mēnešus biju iestidzīs darbos «līdz matu galiem», kā Tu bieži mēdzi teikt. Alzritās vēl dažas stundas un mēs plaši atvērsim savu vēlēšanu iecirkņa durvis cilvēkiem, kuri nāks šurp, lai atdotu savas balsis pašam tuvākajam, pašam dārgākajam cilvēkam, Jā, Mikola, šais divos mēnešos Tavš tālais draugs Gunārs darīja cildenu, godpilnu darbu: viņš bija atzīts par cienīgu, lai runātu ar vēletājiem par visā tautas deputāta kandidātu, mūsu tēvu Josifu Visarionoviču Stalinu!

Cik žēl, Mikola, ka Tevis pašlaik nav te pie mums! Būtu Tu bijis šeit, mēs ietu pakļinot pa mūsu skaisto Rīgu, ko Tu esi iemīlējis ne mazāk par savu Kachovkas stepju plašumiem, — tik un tā šādā naktī par miegu nav ko domāt... Jā, Tu taču atceries, kā mēs ar Tevi staigājām pa stepi un es fantāzēju; cik labi būtu, ja te pārstādītu mūsu Latvijas mežus. Tu smējies un mani salīdzināji ar untumaino Gogoļa līgavu, kura viena precinīka degunu pielāgoja otra acim... Bet, izrādās, «līgava» bija taisnība. Visa šī runāšana nav nemaz bijusi tik fantastiska. Pavīsam drīz arī ap Tavu leģendāro Kachovku sāks meži, kas nebūs siltāki par Latvijas siliem un birzīm!

Bet šoreiz es gribēju teikt ko citu. Tātad, ja Tu būtu šeit, mēs ietu šai skaitļajā naktī pirms vēlēšanām staigāt pa pilsētu, un es Tev parādītu, kas Rīgā paveikts šais nepilnos trijos gados. Ja Tev nav iebildumu, izdarīsim šo pastaigu kaut vai tikai domās. ... Sāksim ar mūsu Daugavu, jūsu Dņepras isteno mūsu Aziesim turp, kur Daugava mierīgi un varenī veļ uz Baltiju savus tēraudpēlēkos rudenīgos ūdenus (pie mums ista aukstuma vēl nav bijis, un upe nav aizsalusi). Kad Tu ciemojies Rīgā, Daugavas krastmalā bija izārdīta un vienos rakumos, te darbojās simtiem cilvēku un valdīja celtniecības rosme. Bet tagad mēs varam vesulu kilometru solot gar Leņina komjauņatnes vārdā nosauktās diženās krastmalas granīta parapetu un priecāties par krāšņo un stipro Daugavas ietēru.

Krastmalā sākas pilsētas galvenā maģistrāle, jēla, kas nosaukta, neizmirstamā, Leņina vārdā. Šī iela, šķersodama gandrīz vai visu pilsētu, sniedzās no Daugavas līdz pat iezīj uz Pleskavas šoseju. Sāksim savu gājieni ar Iekšīgu. Lūk, te, blakus Krievu Dramas teātrim, kur bija tikai akmeņi un drupas, izvēloties jauns, skaists skvers. Un kāds tas klūs pēc dažiem gadiem, kad paugusies šie nesen stādītie kociņi! Iesim tālāk un novirzīsimies

mazliet pa labi! Vai pazīsti šo namu? Tā taču ir tā pati pasta ēka, ko mēs ar Tevi mēģinājām izglābt no trakojšajām ugunsgrēka liesmām tai brīnīķīgajā 13. oktobrī, kad tikko bijām ielauzies ienaidniekam atkarotajā Rīgā. Toreiz mūsu pūlīņi bija nesekmīgi, viens no skaistākajiem Rīgas namiem izdega, palika vienīgi pussagruvušas sienas. Kad Tu biji pie manis pirms trim gadiem, nama korpusā vēl rēgojās tukši un tumši logu dobumi un tikai nelielā ēkas daļā bija redzamas celtņieku sastatnes. Bet tagad nems ir izbūvēts, to piecilda jaunu balsi, jaunras čalas. Domājams, ka ne viens vien Rīgas celtniecības tehnikuma beidzējs jau tuvā nākotnē nonāks Kachovkā, to lauzu vidū, kas cels hidroelektrostaciju un kanālus.

Caur Kirova parku atgriezīsimies uz Leņina ielu, Vietā, kur Leņina ielu šķērso Kirova iela, paceļas pieminekliis padomju valsts nemirstīgajam dibinātājam Vladimiram Iljičam Leņinam. Vienkārsš un cildens paceļas bronza līetals Iljiča tēls, norādot ar roku uz Austrumiem, uz turieni, kur latviešu tautai uzlēkusi lielās patiesības nedziestošā saule, kur dzīvo miljoniem latviešu tautas draugu — varenā krievu tauta. Un latvieši labi zina, kam viņi pateicību parādā par savu tagadējo laimīgo dzīvi: lūk, cik daudz ziedu nolīkts Leņina pieminekļa pakājē.

Ējam tālāk pa Leņina ielu, Vai Tu, Mikola, jūti, cik mierīgs klusums valda pilsētas galvenajā maģistrālē? Tiesa, mūsu Rīgas tramvaji, nav no pārāk trokšņainajiem, Tu to ievēroji, kad pēdējo reizi biji Rīgā, bet tagad galvenajā ielā nav pat šī nelielā trokšņa: tramvaju atvietojuši lieliskie klusie trolejbusi.

Mazliet apstāsimies Leņina un Kārļa Marksa ielu stūrī. Pirms trim gadiem taču nebija ne tā nosauktu ielu, nedz arī šā piecstāžu nama. Te slējās tikai apdegušas sienas un — Tu atceries? — tad mēs vēl strīdējāmies: vai šī ēka būtu atjaunojama, vai arī vispirms nojaucama un tad uzceljama no jauna? Iznāca tomēr tā, ka drupas pilnīgi noārdīja, pēc tam namu uzcēla, un nesen desmitiem rīdzinieku ģimeni te nosvinēja iekārtošanas jaunā dzīvokli.

Bet tagad — trolejbusi! Tas mūs aizvedīs pāri Gaisa tiltam, Palūkojies, Mikola, lejup, zem tiltā! Vai redzēji glītus zilganas jaunu vagonu sastāvus? Tā ir mūsu vagonu rūpniecības produkcija. Pirms trim gadiem nekā tamlīdzīga Tu Rīgā ieraudzīt nevarēji. Tūdaļ mēs brauksim garām šai rūpnicai, bet vispirms apskatī «Sarkanā zvaigzni!» Tad, kad Tu biji Rīgā, noslēdzās šīs rūpniecības patiesām apbrīnojāmā pārveidošana no pusamatnieciskajam darbnīcām par modernu socialistisku uzņēmumu ar skveriem, strūklakām un beseiniem rūpniecības nagelni, par uzticamumu, kas ražo desmitiem tūkstošiem pirmšķirīgu velosipedu.

Tu, protams, atceries, ka te iepretim atrodas rūpnīca, kas jau labu laiku ir rīdzinieku lepnums, — «VEF». Pavieam nesen tā nosūtīja savu produkciju — telefona centrāli — Stalingradas hidroelektrostacijas celtņiekiem, un tagad mūsu draugs Vasiljjs — viņš tur strādā — droši vien sarunājas pa Rīgas telefonu. Jādomā, ka arī Tev nāksies darīt to pašu, ka arī Kachovkas celtņieki izmantos «VEF» telefonus. Latvieši ir lepi ar savu nelielo līdzdalību staliniskajās komunisma jaunceltēs.

Lūk, mēs esam atbraukuši. Trolejbusi iet tikai līdz kinoteātrim «Teika». Pastaigāsim gabalīnu pa Ropāžu ielu Te es Tev parādīšu jaunus strādnieku dzīvokļu kvartālus, kuru pirms trim gadiem te nebija. Šo kvartālu iedzīvotāji var sastādīt vesulu vēlēšanu iecirkni. Ertas, glītes divstāvu mājas, un gandrīz visos logos deg gaisma, kaut arī ir tik vēla stunda. Bet vai tad var teikt «vēla stunda»? Nevis vēla, bet agrā ir šī stunda! Šodien laudis mostas agrī, stiedz uz vēlēšanām.

Laiks, Mikola, arī mums atgriezties... Protams, es neesmu spējīgs parādīt Tev ne mazu daļu no tā, kas paveikts šais mierīgās jaunrades gados. Bet atbrauc pats, Mikola! Vislabāk vasarā. Tad es Tev parādīšu Kulturas un atpūtas parku ar jauno kinoteātri «Uzvara», aizbrauksim uz Jūrmalu, — tagad braucienis elektrovilcienā prasā gandrīz divkārt mazāk laika nekā agrāk. Parādīšu Tev vēl daudz citu jaunumu. Bet tie lai paliek Tev pārsteigumam. Te patiešām būs ko pabrīnīties, īpaši tādēļ, ka mēs savus sasniegumus ar katru dienu vairojam un vairosim arvien straujāk.

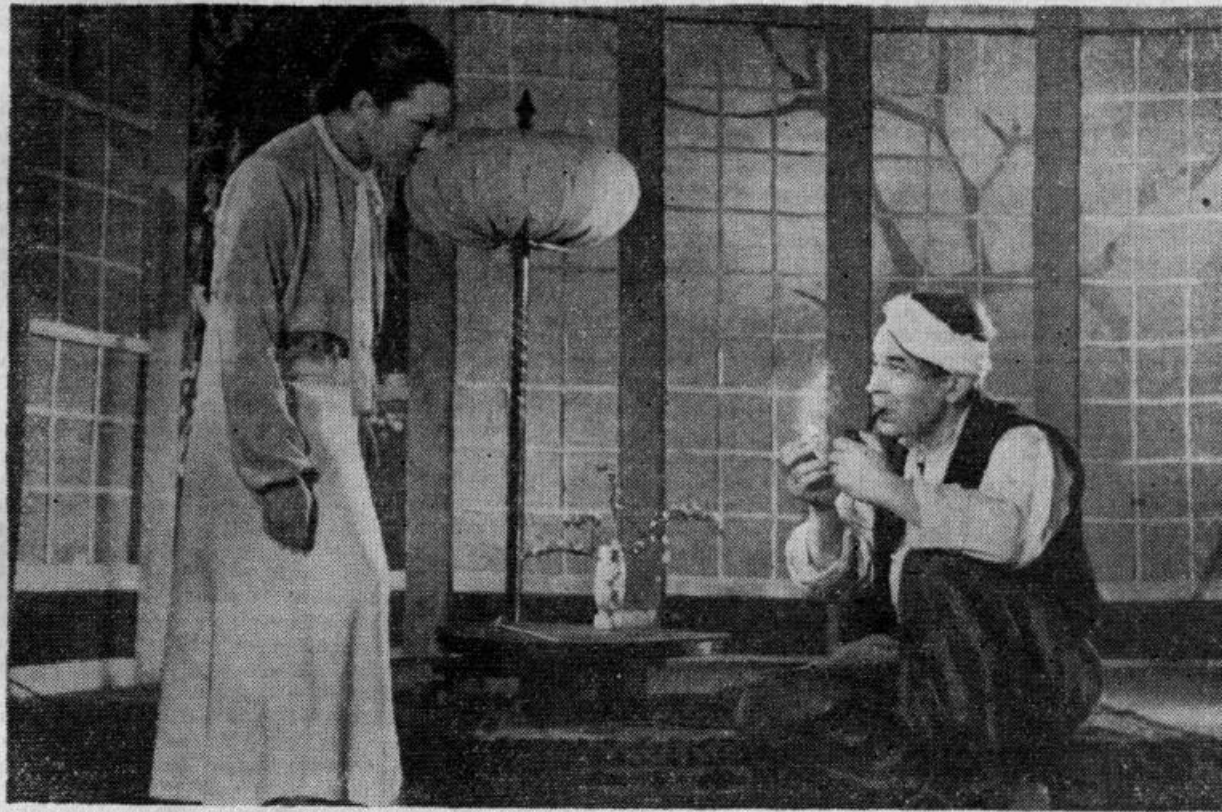
... Kas tas par troksni pie durvīm? Kā tad, jau tuvojas seši. Sapulcējamies vēletāji. Katrs grib būt pirmais. Tūlīt mūsu priekšsēdētājs atvērs durvis un teiks:

— Esiet sveicināti, dārgie biedri vēletāji! Lūdzu pie urnām! Balsosim par mūsu dižās Dzimtenes tālāku uzloklumu, balsosim par Mieru, par Stajinu!

V. Grīgors

Luga par korejiešu tautas varonīgo cīņu

Thal Djan Čuna «Dienvidos no 38. paraleles» Valsts Valmieras Dramas teātri

Skats lugas «Dienvidos no 38. paraleles» inscenējumā Valmieras Dramas teātri. Attēlā R. Birgerē (In Sena) un B. Friedītis (Pak Tars)

Atveras priekšskats — puskrēslā tīts Dienvidkorejas ostas skats. Korejiešu zēns dzied dziesmu, kurā izskan tautas ilgas pēc brīvības, pēc vienotas, neatkarīgas Korejas. Patī dziesma, beigu strofā atkārtotais vārds «Pchenjan, Pchenjan», ainas dekoratīvais ietērs un apgaismojums — viss, it viss rada cerību un cīņas trauksmes pilnu etmosferu, kas patur savā varā skatītāju no izrādes sākuma līdz beigām.

Pamazām skatuve iegaismojas, drīz lēks saule; redz cilvēku ēnas, un dzird vārdus: «Biedri In Cen, mēs klausāties jūs...» Un In Cens, Darba partijas vietējās grupas vadītājs, runā. Viņš stāsta par amerikāņu okupantu neģēlībām, dod norādījumus cīņai, streika organizēšanai, kas kavētu Korejas rīsa izvešanu. Viņš saka: «Mums jāpastāsta ļaudīm patiesība par amerikāņiem, par pērkamo dvēseli Li Sin Manu, par brīvo Koreju.»

Dienvidkorejā valda bads un nabadzība. Tur plosās amerikāņu okupantu un līstmaniešu policijas terors. Bet korejiešu darba ļaudis, Darba partijas organizēti un vadīti, gatavojas aktīvai pretestībai. Lugas centrā ir korejiešu tautas — zemnieku, rūpnieku un ostas strādnieku — cīņa pret amerikāņu okupantiem un līstmaniešu kļūki, veronīga cīņa par visas Korejas vienotību un brīvību. Kaut gan atsevišķiem varoņiem šī cīņa beidzas tragiski, tomēr visu lugu caurstrāvo optimistiska ticība miera un progresā spēku uzvarai, ticība tautas apspiedēju nenovērtīšanai sakāvēi, dziļa palābība uz Padomju Savienību un mīlestība uz visu darba ļaužu lielo vadoni biedru Staļinu.

Otra sīzeta līnija atmasko amerikāņu okupantu laupīšanas un varmācības politiku Korejā, viņu ierašanās kāri un agresīvos plānus. Kad spekulācija ar korejiešu rīsu neveicas, provinces galvenais padomnieks Džonsons ciniski izsakās: «Kā redzams, šai vietā vairāk nevarēs izspiest — mēs te ilgi neuzkavēsimies.» No Džonsona mēs uzzinām, kādu amerikāņu iedomājas pašu izraisīto nākamo karu: «Amerikāņu apmācīti un apbruņoti, iekšzemi karavīri amerikāņu vadībā — lūk, spēks nākamajam karam. Amerikāņu pieredze, amerikāņu zināšanas, amerikāņu apbruņojums, amerikāņu vadība, amerikāņu ideāli, bet ne pilnīgs amerikāņu asiņu — tāda būs nākamo cīņu nosaukums.» «Šis karavīru tērpis gērbto biznesmenū un spekulantu ciniskā filozofija izraisīta skatītājā visdziļāko esātumu un nesalaužamu gribu savaldīt kara kurinātājus.

Dienvidkorejas pakļaušana ir iedziļināta avots ne tikai šādām filozofiskām bēdām, kādi ir Džonsons un Spelmens, bet, pirmām kārtām, lielajiem amerikāņu koncerniem. Turpretī vienkāršie Amerikas darba ļaudis nedomā par Korejas bagātību sagrābšanu, viņi vēlas mieru visā pasaulē, darbu un maizi paši savā zemē. Amerikāņu darba tautas jūtas un domas lugu izsaka ierindnieks nēģeris Deviss.

Interesanti veidota ārsta Men Hi līnija. Vecais ārsts ir tālu no revolucionārās kustības, viņu vada sen miruši konfucionisma ideāli — nepretošanās jaunumam, mīlestība un labirdība pret visiem cilvēkiem. Būdam taisnīgs cilvēks un patriots, Men Hi atsakās kļūt par ieroci amerikāņu okupantu rokās, kad tie, zinot viņa ietekmi ļaužu masās un vēlēdamies to izmantot savās interesēs, piedāvā viņam pilsētas mēra amatu. Tālākā sīzeta risinājumā Men Hi, visas korejiešu tautas un savas personīgās traģedijas ietekmēts, atmet nepretošanās filozofiju un iekļaujas kopīgajā cīņā par tautas brīvību. Uzzinājis, ka viņa meita In Sena strādājust policijā, izpildot partijas uzdevumu, un mirusi varones nāvē, Men Hi pie meitas līka saka revolucionāriem šos vārdus: «Visu mūžu man likās, ka galvenais gudrības avots — mīlestība un līdzietība pret visiem cilvēkiem bez atšķirības. Man likās, ka debesis nezina radniecību, ka tās vienādi vieš gaisu visiem Jūs mēģināt man cīņu gudrību — nauda un cīņas gudrību pret ienaidnieku.»

Dramaturģiskās uzbūves ziņā lugai ir daži trūkumi, autors dažbrīd nekonzentē uzmanību uz galveno, bet lieki svašina atsevišķus blakus momentus. Tā 3. ainas beigās ārsts Men Hi

brīdina ievainoto strādnieku Čan Haju no viņa biedra Pak Tara, kas esot saistīts ar ārsta meitu, kura strādā policijā. Tālākajā lugas risinājumā šis Men Hi modinātās aizdomas paliek bez attaisnojuma, tāpat radītais situācijas saasinājums nav mērķtiecīgs.

Lugā daudz izmantoti korejiešu tautas folkloras materiāli — sakām-vārdi, parunas, pasakas, kas piešķir dramai spilgtu lokālo kolorītu, taču tas vietām rada darbības atslābumu.

Autoram vēl var pārņemst, ka viņš nav pietiekami izstrādājis atsevišķus tēlus, sevišķi Kim In Čenu un In Senu, kuru raksturojumam pa laikam pietrūkst individualitātes, psiholoģiska dziļuma.

Par spīti minētajiem trūkumiem, inscenētāja Anna Lāce radījuši idejiski un mākslinieciski vērtīgu izrādi, kas pilna skarbas patiesības un revolucionāras kvēles. Patiesība, noteikta ideoloģiskā nostāja, skaidri un mērķtiecīgi nospraustas situācijas, izdomas bagātas mijanscenas, spraigs emociju strāvums visu izrādē — tas ir drošs un veiksmīgs režisora sasniegums.

Jau pēc dotā literārā materiāla spilgtākais tēls ir lodētājs Pak Tars. Bernhards Priediša veidojumā tas vēl ieguvu jaunas, interesantas nianšes. Pak Tars, būdam aktīvs partijas darbi-

nieks, zem lodētāja maskas izstaigā visu apkārtni, tādējādi uzturēdamis sakarus starp revolucionārajiem strādniekiem un zemniekiem un partijas grupas vadītāju In Čenu. Interesantu un simpatisku tēlu dara arī korejiešu tautas nacionālais kolorīts. Aktiera Priediša un režisores Lāces īpašs sasniegums ir tas, ka no autora dotās dzieskās vielas viņi ar tēlojumu un situācijas izkārtojumu radījuši dramaturģiski spraigus momentus. Piemēram, kad Džonsons, pratīnot Pak Taru, liek viņam nosaukt biedru vārdus, Pak Tars stāsta pasaku, un šis stāstījums ir tāds, ka nejut ne mazāko darbības atslābumu. Pasakas beidzamais teikums ir Pak Tara atbilde amerikāņiem: «Kopš tā laika isti korejieši nemeklē ne sakni, ne naudu, bet meklē uzticību un brālību.» Tādā veidā pasakai piešķirta konkrēta jēga, un skatītājs seko stāstījumam ar sasprindzinātu uzmanību.

Aktieris Kārlis Stulpinš tēlo ostar strādnieku Čan Haju, ko ievainojis amerikāņu virsnieks tikai tādēļ, ka Čan Hajs neļāvis nosist savu dēlu. Tūkstošiem korejiešu strādnieku varētu teikt Čan Haja vārdiem: «Esmu vienkāršs krāvējs Visu mūžu esmu nesīs nastas, kamēr mugura sālika. Bet man griebēs, lai mani bērni staigātu taisni, nepa-

zīstot bailu un pazemojuma.» Kārlis Stulpinš radītais tēls aizkustina ar savu vienkāršību un patiesīgumu.

Čan Haja dēlu, laikrakstu iznēsātāju Ben Senu, tēlo aktrise Austrā Skudra, vietām panākot dziļi dramatiska sprieguma pilnus spēles momentus. Atzīmējams arī teicamais dziedājums.

Darba partijas grupas vadītāja Kim In Čena tēlotājs aktieris Kārlis Lorenčis autora vietām deklarātīvo tekstu atdzīvinājis ar lielu sirds siltumu un pārdzīvojumu. In Čens ir gudrs vadonis un atsaucīgs biedrs.

Viscauri izturēts un pārliecināts Rutas Birgeres tēlojums In Senas lomā. In Sena pēc partijas norādījuma strādā policijā, pie kam viņa nedrīkst atklāt vecākiem savu īsto uzdevumu. Tas rada nesaurāšanos ar tēvu, ko In Sena ļoti mīl. Autors visspilgtāk atsedzis šo In Senas psiholoģisko ciešanu līniju. Mazāk viņš parādījis In Senas enerģiju, attapību, drosmi, gribas stiprumu. Bet Rutas Birgeres tēlojums to visu tomēr iezīmē. Sevišķi izceļas spēcīgais emocionāli bagātais beigu monologs.

Ārsta Men Hi lomu tēlo aktieris Pēteris Muraška, motivēti parādot Men Hi pārgaušanu un pievēršanos revolucionārajai kustībai. Reļjefs, pilnasinīgs tēls!

Ārsta sievas lomā Drotejas Svences tēlojums saista ar nesamākslotību, taču skaidri redzams, ka aktrise pietrūkst profesionālas māksas tik nozīmīga tēla izveidošanai.

Aktieris Zigmunds Misiņš, tēlojot nēģeri Devisu, labi parāda savas tautas taisnīgos centienus. Tēla iedarbību mazina sasteigtā un nenianstēti runa.

Spilgts tēls ir aktiera Čana Vinkalns, policijas pārvaldes padomnieks Spelmens — īsts amerikāņu fašists, ierāvējs, izvirtulis, dzērājs. Aktiera tēlojums pilnīgi atsedz šā politiskā un morāliskā degenerāta seju, izraisot skatītājā neapmierinātību un naidu.

Ne tik veiksmīgs ir aktiera Ulā Koškina tēlojums provinces galveni padomnieka Džonsona lomā. Džonson ir daudz bistamāks un slīpētāks ienaidnieks nekā Spelmens, ko jau norādīja viņa ciniskā filozofija par karu. Aizlika uzdevumu darbojas par misionāru, viņš arī tagad neslepkavo pati savām rokām, to viņa vietā dara lidmašīnas un tanki. Šā neģēļa daudz veidīgi, slīpēto seju Koškīns neatsedz pilnīgi, viņa tēlojums pārāk brutāls ārējs.

Vietējos nodevējus, līstmaniešu kļūķes pārstāvjus un amerikāņu rokas pušus labi raksturo Vilis Rubenšs un Pauļs Lagimovs.

Ar savu vienkāršību un patiesīgumu saista korejiešu darba cilvēki Kārlis Igauna, Roberta Ezerā un Valda Medīna tēlojumā.

Izrāde modina skatītājā kvēlu naidu pret amerikāņu imperialistiem, radē dziļas simpatijas Korejas brīvības cīņtājiem, mobilizē nelokāmei cīņai par mieru. **S. Ozoliņa**

PIE VOLGAS LIELAJIEM CELTĒNIEM

Ceļa piezīmes

Turpinājums

ADOLFS TALCIS

No visām zemes malām Kuibiševas hidroostroja pārvaldē pienākūšas tūkstošiem vēstule. Tās aizkustinošas ar savu sirsnību un dziļo patriotiskumu. Piemēram, vēstule no Rīgas:

«Kā lai vārdos izsaku priecīgo satraukumu, kas mani pārņēma, tēpat kā visus padomju ļaudis, kad lasīju laikrakstos par aizantisko spēkstaciju un kanālu būvi. Šis lieliskā komunisma celtnes cel tautas laimes laud.

Mūsu tēvi un vectēvi saņojuši par sauso stepi, tukšnešu un smiltāju pārvēršanu auglīgā zemē, par mākslīgu apūdeņošanu.

Pēc nemirstīgā Lenina novēlējuma, pēc lielā Staļina ģenlālajiem plāniem tagad mainās daba cilvēku labā, realizējas pēc saviem apmēriem vēl nekad nepieredzēta valsts elektrifikācija.

Lielās komunisma celtnes ir padomju iekārtas, pārākuma avicinājums pār kapitalistisko iekārtu. Visa progresīvā cilvēce ar cerībām raugās uz Padomju Savienību — vareno miera un drošības balstu pasaulē.

Esmu pēc profesijas normētāja. Lielajai celtnē droši vien vajadzīgi arī normētāji. Esmu gatava katrā laikā braukt uz Volgu, lai nokļūtu Kuibiševas hidroostroja slaveno celtnieku rindās. Lūdzu pazinot, vai mana vēlšanās piepildīsies. Ar dedzīgu sveicenu A. Ivanova.»

Mūriņš A. Beštovenko no Sverdlovskas apgabala raksta, ka vēlas iestāties celtniecības darbā ar visu savu ģimeni, kas sastāv no 8 cilvēkiem.

Raksturīga kāda vēstule no Nelidovas, Velikoje-Luki apgabala: «Dārgie biedri! — teikts vēstulē. — Rakstī jums četrdesmit cilvēku vārd.

Mūsu vidū ir arī komunisti un komjaunieši. Tāpat kā visi mūsu zemes ļaudis, mēs dedzīgi vēlamies piedalīties Kuibiševas Gesa celtniecībā. Esam ar mieru veikt iekārtu darbu. Nekādus noteikumus neieprasām. Mums ir vienīgā vēlēšanās: nenogurstoši strādāt zrandītojam komunisma celtnē par svētību Dzimtenei, par mūs, tautas laimi, Komjauniete A. Bistrova.»

Šie ļaudis nav nekādi laimes meklētāji. Visi viņi jau kaut kur strādā, daudzus nelaborāt atļauj līdzšinējās darba vietas. Kuibiševas atslēznieks Semionovs, būdam stachanoviets, savā līdzšinējā darbā izpelnījās līdz divi tūkstoši rubļu mēnesī. Kolchoznieki te ieradīsies no divi simti un pat septiņi simti kilometru attālumā. Cīdenē patriotisms un Dzimtenes mīlestība viņus spāroņojuši lielajam darbam. Visi viņi zina, ka celtniecībā nevienam neraida «pirāzi», bet pašreizēdžis, grūts darbs klājā laukā, lietu, sniežā un salā.

Vakaros kolchoznieku klubs allaž pārpilns iautrās ļaunatnes. Tur notiek referāti, koncerti, kino izrādes. Un, protams, arī dejas. Dejoja modernās dejas, krievu, tataru, čuvašu, mordvīnu tautas dejas. Brīžam kāda meiča vai puisis nostājas biedru pulkā un iesāka «častušku». Apdziedāja Vaju vai Sašu, kas diena kūrtrāk strādājis, bet dejas — pirmais varonis. Jokainas bija šīs dziesmas, bieži vien tik asprātīgas, ka pēc katras četrindas izraistija vispārējus smieklus. Nereti līdz vēlāi pusnaktij ciemā atskanēja jauniešu

skalās balsis, un tikai pēc pulksten divpadsmitiem ciems iegrima atpūtas klusumā. Monotonī pūkstēja kolchoza dzirnavu motors. Tālumā aiz šosejas dūca ekskavatori un skreperu traktori, un reizēm kāda celtnieku vadības automašīna kaut kur vēl aizdrāzās rudenē naktī tumsā. Droši vien brauca ceļa iecirkņa priekšnieks, galvenais inženieris vai darba vadītājs. Bet varbūt arī partijas apgabala komitejas pārstāvis? Partija vada visu nemīlīgi seko celtniecības darbu norisei, rūpējās par cilvēkiem.

Lai arī cik vēl uelja atpūtas vakari klubā, no rīta azri atkal atsākās darbs. Vienalga, līta lietuvai vai spīdēja saule. — uz trasī devās zaras paļūgu un kārtieku rindas.

Atsevišķi celtniecības rajoni sacentās, Priekšējās rindās turējās Petrovskas, Kamišlinskas, Čapaievskas un Aleksejevskas rajoni. Petrovskas rajona kolchoznieki guva panākumus tāpēc, ka viņu pilnvarotais Aleksejs Ivanovičs Davidovs prata vislabāk organizēt darbu. Nevēns paties, ne cilvēks tur nekādā nestāvēja dīkā, kolchoznieku vidū valdīja stingra darba disciplina, ko, pēc Davidova ierosinājuma, bija noteikuši paši kolchoznieki. Turpretī aleksejevskiešus virzīja uz priekšu komjauniešu un jauniešu brigade. Tā ik dienas izpildīta darba norma ar lielu uzviju. Visārkākie un aktīvākie bija komjaunieši Vasilijš Kirsanovs un Nikolajs Ostroučovs.

Darba troksnis uz trasēs nenorima nevienū brīdī, ne lietum listot, ne salam iestājoties. Kat vakarā kolchoznieki dziedādami devās uz savām

apmetnes vietām. darā ieradās jauna maina. Ekskavatori, skreperi, buldozēri, transporta mašīnas strādāja visu nakti.

Bliā kļāt novembra pirmās dienas. Pēc lietus perioda uzreiz iestājās saule. Laudis kļuva priecīgāki skalāk atskanēja jauniešu dziesmas. Taču labāk, ja druskā piesalst, nekā sliapiems mērcē drēbes un apavus. Saņotams, radās jaunas grūtības — ik ritus vajadzēja uzlauzt sasalušo zemes virskārtu, bet tur apakšā bija mīksta zeme, kas lāvēs viezli izcelties, un transporta līdzekļos atkal varēja kraut piņu kravu.

Kolchoznieku socialistiskajā sacensībā pirmajā dekadā bija uzvarējis Petrovskas rajons. Tas saņēma celojēčo Sarkano karogu un pieci tūkstoši rubļu labāko strādnieku zodalgošanai. Par teicamo darbu cīdināja arī Kamišlinskas, Čapaievskas, Aleksejevskas un Kutuzovskas rajonu kolchozniekus. Daudzi komjaunieši saņēma zoda rakstus. Viņu vidū pirmkārt aleksejevskieši Vasilijš Kirsanovs, Nikolajs Ostroučovs, Lubova Grekova un Čaita Machjanova.

Mūsī rajonam vajadzēja būt pirmajā vietā. — mazliet sarūtināts teica Ostroučovs. — Bet, redziet, pilnvarnieks mums pārāk lēns un mīļš. Daži neapzinīgi to izmanto, nestādā tā kā pienākas. Mūsu brīvdarī gan tādu vairš nav, tomēr citās brigādēs... Nu, nekās vēl iācinās. — viņš enerģiski saļējās. — Ja ne otrajā, tad trešajā dekadā kates zinā karoga būs mūsū! Vēl jāpastrādā ar ļaudīm politiski.

Tālu puisis redz uz priekšu un auzinā savus spēkus. — nodmāji. Ne katrreiz pirmie panākumi ir paši labākie, tie dažreiz var būt arī neļauši ļēgti. Tiešām, petrovskieši, kas desmit dienas turēja karogu auztū, uzspārustu pār visu trasī, vienbaldmītāji dienā to atīeva Čapaievskas rajonam. Un

pēdējā dekadā to paņēma aleksejevskieši.

Trases zemes darbi bija paveikti. — Ek. vēl kādu mēnesi rastrādāt, tad varētu braukt mājās pa jauno ceļu — pirmoreiz izmēģināt sava darba rezultātu, — teica kolchoznieki prombraukdami. Ar mīlestību un tādu cilvēku apziņu, kas padarījuši kaut ko labu un neizmirstamam, viņi atskatījās uz pabeigto darbu. No kalna gāla to varēja ļabi redzēt, ka tas drusku apsnidzis, it kā ar smalku cukuru nokaisīts, stiepjas cauri kalniem un mežiem, pāri ielejām un dziļām gravām vienādā līmenī, gliši nostrādāts, ar nelieliem ielokiem apbedams sevišķi grūti pārvaramas vietas. Isā laikā bija nosēdzies viens neliels, bet ļoti svarīgs posms hidroostroja celtniecības plānā. Ar mierīgu sirdi un dziesmām kolchoznieki varēja doties mājup.

Dzīvības un miera ceļš, — sacīja kolchoznieks Tebers, bijis skolotājs, kas Tēvijas karā smagi kontuzēts un īsoce vairs nevarēja strādāt savu iemiloto audzināšanas darbu skolā. — Ja kapitalisti, kas tā vēlas karu, būtu kaut reiz paši savām rokām cēlušī pilsētas un spēkstacijas, skolas un ceļus, tad viņi nevarētu tā ilgoties pēc izmēģināšanas.

Patiesus vārdus teica bijušais karavīrs un skolotājs. Padomju zemē ik darbs veļtē mieram un cilvēku labklājībai. Tikai tāda auzina var cilvēkus spānot pašreizējājam darbam, kopšiem spēkiem radīt vērtības, kas paliek tautā uz mūžu mūžiem.

Kad šī vēstule nokļūs līdz lasītājiem, Volga droši vien būs jau ierāta leļus važās ziemas ostās slēpsies tvaikotni, kuteri, baržas. Tā vietā pa jauno ceļu tiks piegādāti pārtika un materiāli Kuibiševas hidroostroja celtniekiem, lai Volgas krastos ne uz mirkli neapstātos lielais darbs, kas veļtē mieram un jaunai komunisma erai,

Turpinājums nākamajā numurā

RAJONA CENTRS — RAJONA GALVASPILSĒTA

Tā bija

Mūsu Padomju Latvijā ir daudz gan mazu, gan lielāku pilsētu. Cita augusi un veidojusies lēni, it kā nemanot. Cita savukārt tapusi straujāk, vēl būdama gluži zaļoksnēja, pārspējusi dažu labu pavisam sirmu vecāko māsu. Katrai no tām ģeogrāfiskais stāvoklis, ekonomiskie apstākļi un vēsturiskie notikumi radījuši īpatnējus vaibstus. Un tomēr visās kopās kā spoguļi redzami tautas kopīgie likteņi.

Lūk, Smiltene. Tā ir veca pilsēta. Jau sākot ar 1523. gadu, tā dokumentos apzīmēta par pilsētu. Tāpat kā citas viņas māsa Latvijā, tā daudzkārt karos nopostīta un nodedzināta, bet allaž atdzimusi atjaunojusies, jo atradusies vietā, kur gan tuvākas, gan tālākas apkārtnes iedzīvotāju vajadzības prasījušas saimnieciska un kulturala centra pastāvēšanu.

Straujāk Smiltene sākusi attīstīties ap 19. un 20. gadsimta miju, kad arī šejienes ekonomiskā valdošais kļuva tai laikā vēl uz priekšu ejošais, spēkā pieaugošais kapitalisms. Smiltēnes muižas īpašnieki pārdeva zemi gruntsgabalos, mazliet vēlāk uzcelts šaursliežu dzelzceļš uz Valmieru, kas pilsētīņu pārvērtā par akumulātoru, kur uzkrājās gan apkārtnes iedzīvotāju sarazotās vērtības, gan no citurienes nopērkamās preces. Par kapitalisma radīto ekonomisko aktivitāti /runā dažnedažādi dati — iedzīvotāju skaita pieaugums, tirdzniecības apgrozījuma kāpinājums, rūpniecības produkcijas celšanās, būvniecības izvērsšanās plašumā utt., utt. Bet šīs pašas vecajos buržuazijas kundzības laika skaitļos ieraugām arī kādu citu smiltēniešu dzīves pusi. 1935. gadā Smiltēnē bijušas 410 dzīvokļu ēkas, no tām tikai 51 mūra māja. No 1379 dzīvokļiem, kuros tai laikā dzīvojuši smiltēnieši, 882 bijuši vienkamīgas dzīvokļi un tikai 591 dzīvokļi bijuši elektriskā apgaismošana. Šie skaitļi paši par sevi pierāda, ka lielam lielais vairums smiltēniešu kapitalisma jūgu izjutuši visi smagi. To pašu liecina arī tāds zīmīgs skaitlis: buržuaziskā statistika saka, ka 10,2 procenti no Smiltēnes iedzīvotājiem nodarbojušies lauksaimniecībā, galvenokārt apkārtnējās lauku mājās. Šo skaitli atbilstēji, iegūstam sādu ainu: katrs dzīvoklis — smiltēniešis, bērns un sirmgalvis ieskaitot, bijis spiests iet «verģot» pie apkārtnes būdiem. Ne jau aiz vieglas dzīves to darija!

Tā, lūk, ir bijis Smiltēnē. Tai ir bijusi sava īpatnā seja, savi smiltēnieši vaibsti ar skaidriem Abulas lieloču krastiem, ar tumšažu mežu jostu un četrām ezeru saktām, ar stāviem pakalniem, no kuriem paveras plaša apkārtnes ainava, ar savdabīgām pilsdrūpām, kādu nav nekur citur.

Lielākā daļa iedzīvotāju, darba cilvēki, smaka nabadzībā un tumsā. Ne viņiem bija domātas skolas, tautas nami, avīzes, cilvēciski dzīvokļi un elektriskais apgaismojums.

Viņi negāja klausīties divdesmitbalsīgās ērģeles Smiltēnes baznīcā, par kurām Liepājas ērģeļu būvētāji Rucmanis un Rollers bija «noplēsuši» 3400 zelta rubļu. Viņi sūri strādāja, mājās ienīst savus kaklaķungus, organizējās revolucionārai cīņai, gatavojās kaujai par padomju varu. Buržuaziskās Latvijas laikā nebija tāda Pirmā Maija, tādas Lielā Oktobra atceres dienas, kad pilsētas varasvirsmi par biedrību un darba laudim par aicinājumu uz vēl drosmīgāku un apņēmīgāku cīņu vienā vai otrā pilsētas nomalē un arī pašā centrā augstu neplīvotu sarkanie revolūcijas un brīvības karogi.

Pienāca 1940. gada neaizmirstamā vasara. Sarkanais karogs bija uzvarējis. Smiltene strauji plauka par pilsētu, kurā darba laudis varētu dzīvot patiešām laimīgi, radoša darba un cilvēciskas liksmes pilnu dzīvi. Tagad Smiltene, Abula, tās skaistie krasti, pakalni, tautas nami, skolas un viss, kas bija šai pilsētā, piederēja tautai.

Smiltēnieši mil skatuves mākslu. Par to labu liecību dod nesen notikuši rajona arod biedrību dramatisko pulciņu dalīrades skate. MTS un lauksaimniecības darbinieku arod biedrības kolektīvi tajā piedalījās ar E. Zālītes lugas «Vārds sievietēm» 1. ainā testudējumu (režisore skolotāja Silina), Medicīnisko darbinieku arod biedrības kolektīvs ar A. Korneičuka lugas «Platons Krečets» otrā cēliena divi ainu testudējumu (režisors Drozdovs), bet izglītības darbinieku arod biedrības kolektīvs ar Fjodorova lugas «Ceļi un gaitas» fragmentu (režisors Blizgna). Kā režisori, tā aktieri neviens nebija profesionāli mākslinieki. Tikai padomju apstākļos viņiem radītas visplašākās iespējas attīstīt un izkopt savas dotības mākslas laukā.

Pilsētas arodorganizāciju, skolu un pārējo mākslinieciskās pašdarbības ko-

Sodien — vietējo padomju vēlēšanas.

Vēl agrāk par pirmajiem gailēm dažu labu no mums pamodināja muzikas skaņas, liksmas cilvēku balsis un priecīgas dziesmas. Visās mūsu Dzimtenes malās — gan tur, kur jau lauksī sper, gan arī tur, kur ziemas nekad nepazist, uz vēlēšanu iecirkņiem devās izrakstīti pajūgi. Apgaismotās pilsētu un strādnieku ciematu ielās, kad visur vēl bija manāma nakts dzeestrā elpa, svētku drānās tērpušies ļaužu pulki devās piepildīt vienu no cildenākajām padomju cilvēku tiesībām, vienu no pašiem lielākajiem pilsētas pienākumiem. Pirmie darbā un ikdienas gaitās centās būt pirmie arī pie vēlēšanu urnām.

Ražens darba cēliens noslēdzies vietējo padomju darbībā. Domās kavēdāmie pie vēl grandiozākajiem nākotnes uzdevumiem, vēlētaji ielaida urnās biļetenus ar komunistu un bezpartejisko bloka kandidātu vārdiem. Lai dzīve rit tālāk pa partijas un lielā Staļina nosprausto gultni! Lai sargās un pie laika pavācas nost katrs, kas iedomājās mums stāties ceļā! Arī vēlēšanu biļetens mūsu ļaužu rokās pārvērsās cīņas ieroci par mieru, par demokrātiju un tautu sadarbību, par komunismu!

Šais dienās ikviens no mums apcer un pārdomā panākumus un jaunus uzdevumus tajā darba laukā, kur katrs strādājam. Pagājis navisam iss laika spridis, bet tik daudz ir atkal par ko priecāties mums visiem — strādniekam, kolchozniekam, kulturas un mākslas druvās kopējam!

Rīgā viesoja Valmieras Dramas teatris ar korejiešu rakstnieka Thai Djan Čuna dramu «Dienvēds» no 38. paraleles». Izcilis mākslas darbs, slavējams skatuves mākslinieku kolektīva sniegums! Bet varbūt pats brīnīgākais šajā mūsu kulturas dzīves ikdienas parādībā ir tas, ka pirms rīdziniekiem to skatīja valmierieši un smiltēnieši, cēsnieki un nitaurnieki — daudzu jo daudzu mūsu lauku rajonu iedzīvotāji. Tā nav nekāda nejaušība. Tā ir padomju dzīves likumsakarīga parādība, partijas un padomju valdības nemīgtīgo pūliņu rezultāts. Arī kulturas jomā izzīd starpība starp pilsētu un laukiem, starp galvaspilsētu un nomali. Buržuaziskajai Latvijai bija nepieciešams termins — tālumnieks. Padomju Latvijā rajona centrs ir rajona galvaspilsēta šī vārda istā un pilnīgā nozīmē. Tas lielā mērā ir vietējo padomju nopelns, kuras aizrautīgi realizējušas bolševiku partijas norādījumus un prasīgi izmantojušas padomju varas radītās iespējas.

Provincēs pilsētina... No laika gala šis jēdziens mūsu apziņā saistās ar pilnīgi noteiktiem priekšstatiem, kuri savu apstiprinājumu iemantojuši arī spošos, literatūrā uzceltos pieminekļos. Tās ir šauras, likumainas ielas, bez

apgaismojuma un zaļuma vaj ziedu krūma; tās ir nozēlojamaš bodeles, starp kurām vislepākā izkārtne ir «Stiprajam kurpniekam» vai «Melnajam gailim» ar viņa kolonijālajam un sīkajām precēm; tā ir varenā baznīca ar gaili vai krustu torni, kas, pati sliedamās debesis, liekas visu tuvāko un tālāko apkārtni spiežam pie zemes tieši sava tuvākā kaimiņa — «Desu» vai kāda cita kroga valstībā, tas ir viss, kas sastādīja galveno vaibstus tādas pagājušo laiku provinces pilsētipas sejā.

Sodien «Literatura un Māksla» stāsta saviem lasītājiem par Smiltēni — vienu no jaunajiem Padomju Latvijas rajonu centriem. Ne pagātnē, ne arī šodien tai nav nekādu atšķirību, nekādas savrupības, salīdzinot ar citām mazpilsētīņām. Izveidojusies kā piedeva baznīcai un senai pilij, ilgus gadu simteņus, pamesta pati savā ziņā un sveša lebrucēja patvajai, hitlerisko karapūju nežēlīgi nopostīta, tā apguvusi un turpina apgūt visus jaunajai padomju dzīvei raksturīgos un nepieciešamos vaibstus.

Pašlaik Smiltēnē iznāk divi laikraksti. Ar smiltēniešiem jūn varat lētiski pārsprīst jaunākos notikumus padomju zinātnes, kulturas un mākslas dzīvē. Pa lielākajai daļai pašu mājās viņi noskatījušies daudzu jaunāko padomju lugu uzdevumus, un mēs bijām liecinieki, kad A. Korneičuka «Irbenāju birztaļu» vēlēšanām vēltītajā sarīkojumā uzveda kaimiņu kolchoza klubā. Atjaunotajā kinoteatrī «Gaisma» regulāri notiek kino filmu demonstrējumi, un to dien mēs visās malās izlīmētus redzējam tos pašus plakātus, kas pirms nedēļas vai divām aicināja rīdziniekus noskatīties brālīgās Bulgarijas tautas republikas kino mākslas jaunāko ražojumu. Kaut arī vakarā uzņaca ista sniega vētra, jaunieši pārrunāja volej- un basketbola treniņa kalendārus. Speciāli piemērotā un pašu spēkiem izbūvētā telpā viņiem tādas iespējas bija rastas. Iegājuši «Smiltēnes Kolchoznika» redakcijā, pārskīrstījam avīzes komplektu un lasījām tajā strādnieku un kolchozu zemnieku atsauksmes par Lidas Rubenes un Cēsu kulturas nama simfoniskā orķestra koncertiem. Smiltēnes vakara vidusskolā pagājušajā mācību gadā vien mēģinās 25 darba jaunieši, bet zooveterinārajā tehnikumā neklātnieku skaits jau sasniedzis 500.

Daudzi no šiem pasākumiem veikti pašu pilsētīņas iedzīvotāju spēkiem. Un atkal vietējo padomju darbinieki allaž bijuši starp tiem, kas organizējuši desmitus un simtus patriotu lielum un slavenam dzīves jaunčelmsm darbam.

Jā gan — rajonu centriem jāklūst un tie klūst par jaunām sava rajona galvaspilsētīm. Šo darbu turpināt jaunizvēlamajai rajona padomei uzdod arī smiltēnieši.

PIE SMILTĒNIEŠIEM

Drīz būs pagājis gads, kopš Smiltēnes pilsēta kļuvusi par jaunā — Smiltēnes rajona centru. Pārķārtošanās izraisījuši jaunu rosmi visās dzīves nozarēs. To raksturo arī kolchozu saimnieciski organizatoriskā nostiprināšanās: agrāko 56 sīko kolchozu vietā tagad pastāv 26 saimnieciski stipri kolchozi. Apvienotajos kolchozos partijas un padomju organizāciju vadībā vērsās plašumā un dziļumā saimnieciskais, sabiedriski politiskais un kulturas darbs.

Rajona komunisti, komjaunieši, visi darba laudis kā isti savas dzīves, sava rajona saimnieki, padomju patriotisma cildēno jūtu iedvesmoti, diendienā gūst jaunās uzvaras un panākumus. Daudz visiem palīdz modernā tehnika. Rajona mežsaimniecībā plaši pielieto elektroceltņus, elektrožāģus u. c. mehānismus. Sovasar rajona kolchozos pirmo reizi raža novāca ar komšainiem.

Par jaunā rajona vispārējo uzplaukumu jo spilgti liecina smiltēniešu sabiedriski kulturalā dzīve, izglītības iestāžu, mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu darbs.

Svarīgus uzdevumus ne tikai rajona mērožā veic Smiltēnes zooveterinārais tehnikums. Pie tā pastāvošā mācību saimniecībā kvalifikācijas celšanas kursoš apmāca kolchozu lopkopjus, bet neklātienes sesijās tur pulcējas lopkopji no visām republikas malām. Daudzi zootehnikti te guvuši zināšanas un praktisku pieredzi.

Smiltēnes rajona kulturas nams ir rajona centralā kulturas iestāde. Tās koris (dirigents skolotājs Druviņš), deju kolektīvi un dramatisks pulciņš jau daudzkārt attaisnojuši smiltēniešu prasības. Dramatisks pulciņš ar V. Lāča lugas «Bāka uz salas» iestudējumu savā laikā izvirzījās pirmajās rindās visas republikas mērožā un viesošanās Maskavā, kur piedalījās Vissavienības mākslinieciskās pašdarbības skate. Patlaban tā krietnākais sasniegums ir E. Zālītes lugas «Vārds sievietēm» iestudējums, ar kuru pulciņš viesojies gandrīz visos rajona ciemos.

Smiltēnieši mil skatuves mākslu. Par to labu liecību dod nesen notikuši rajona arod biedrību dramatisko pulciņu dalīrades skate. MTS un lauksaimniecības darbinieku arod biedrības kolektīvi tajā piedalījās ar E. Zālītes lugas «Vārds sievietēm» 1. ainā testudējumu (režisore skolotāja Silina), Medicīnisko darbinieku arod biedrības kolektīvs ar A. Korneičuka lugas «Platons Krečets» otrā cēliena divi ainu testudējumu (režisors Drozdovs), bet izglītības darbinieku arod biedrības kolektīvs ar Fjodorova lugas «Ceļi un gaitas» fragmentu (režisors Blizgna). Kā režisori, tā aktieri neviens nebija profesionāli mākslinieki. Tikai padomju apstākļos viņiem radītas visplašākās iespējas attīstīt un izkopt savas dotības mākslas laukā.

Pilsētas arodorganizāciju, skolu un pārējo mākslinieciskās pašdarbības ko-

lektīvu palīdzība laukiem, rajona ciemem un kolchozēm nekad agrāk nav bijusi tik plaša kā tagad, kad visu rajona kulturas dzīvi vada un organizē padomju vara. Smiltēnes rajona tautas namos, ciemu un atsevišķu kolchozu kulturas namos un klubos, bibliotēkās vismaz katru sestdienu un svētdienu notiek sarīkojumi.

Smiltēni apkalpo arī citi republikas kulturas centri un galvaspilsēta Rīga. Īpaši atzinīgi smiltēnieši atsaucas par Valmieras teatri, kuram laba tradīcija — ancieņot Smiltēni ik mēnesi, izvedot te visus savus jauniestudējumus. Tā šā gada 7. decembrī Smiltēnē notika lugas «Dienvēds» no 38. paraleles» izrāde. Vairākkārt Smiltēnē viesojušies arī Jelgavas teatra un Cēsu Kulturas nama mākslinieki.

Pie ciemiem un arī pie atsevišķiem kolchoziem pastāv fiziskās kulturas un sporta kolektīvi. Smiltēnes pilsētā rosinājās «Daugavas» sportisti, kā arī «Spartaka» fizkulturiēši. Sporta biedrības «Vārpa» spēcīgākie kolektīvi ir Aumeistaru ciema apvienotajā kolchozā «Blāzma», tāpat Smiltēnes ciema Stalina vārdā nosauktajā kolchozā.

Agrāko 4 vietā tagad Smiltēnes rajonā darbojas 34 fizkulturas kolektīvi. Smiltēnes sportisti izbūvējuši futbola laukumu rajona centrā, lauku sporta laukumu Paļmanā, iekārtojuši sporta zāli Jānukalnā, kur arī ziemā var spēlēt basketbolu, volejbolu, galda tenisu, plaši piekopt vingrošanu.

Per Smiltēnes fizkulturiēšu aktivitāti pēdējā laikā liecina viņu izcirstā slaloma josta un trampīns, no kura iespējams izdarīt gandrīz 30 m tālus lēcienus.

Visi smiltēnieši ļābi pazīst veco bibliotekāru Arturu Vildīņu. — Fašistiskie iebrucēji līz ar tautas namu nodēdzināja mūsu biblioteku. Laikraksts «Pravda» Tēvijās kara gadu komplekti, daži glīti iesieti «Ozono» komplekti un vairāk nekā 100 grāmatu un brošūru, ko 1944. gadā saņēmu no Padomju Armijas politiskās dalas, bija pirmais pamats tazeiņai bibliotēkai. — stāsta Vildīņš, registrēdams nule saņemto grāmatu sūtījumu. — Mūsu tagadējais grāmatu fonds — vairāk nekā 5000 sējumu, jau tālu pārsniedz visu agrāko.

Caurmērā ik dienas te apmaina un izsniedz tuvu pie 100 grāmatu. Smiltēnes grāmatu tirdzniecības tresta grāmatu un rakstāmlietu veikālā vienmēr dzīva rosbā.

Aumeistaru ciema kolchoza «Devītais Maijs» kolchoznieks 65 gadus vecais Ernests Spunde patlaban nopircis «PSRS ekonomisko karti».

Nopirkis, lai bērni, sagatavojot skolas uzdevumus, labāk var atrast vajadzīgās vietas — kalnus, upes, izraktenu atradnes, rūpniecības centrus. Viņi interesējas par jaunajām komunisma celtnēm pie Volgas un Dnebras, Turkmēnijā. Pats arī gribu apskatīties.

Tā ir un tā būs

Gadi, kas aizritējuši kopš Smiltēnes atbrīvošanas no fašistiskajiem iebrucējiem, ir spilgts pierādījums tam, kādus vareņus jaunrades spēkus izrāda padomju vara, kādus milza darbus spēj veikt brīvi ļaudis, savas valsts un savas pilsētas īsteni saimnieki.

Attīrījuši no gruvešiem ielas un trotuarus, smiltēnieši ķēras pie dzelzceļa līnijās Smiltene—Valmiera atjaunošanas. Sabiedriskajās talkās gāja veci un jauni. Nesa no uzberuma granātu aizsviestos gulšņus, līdzināja tola izrautās bedres, savāca kopā spirālē sagrieztās vai stāvus zemē iedurtās dzelzceļa slīdes. Vienkāršie lauku amatnieki, Padomju Armijas sapieriem piepalīdzot, uzcelā pār upītēm un grāvjiem tik pamaģīgus koka tiltus, ka tie vēl ilgus gadus iztur smagās balķu kravas, ko Raunas mežu cirtēji sūta republikas atjaunošanai. Jau 1945. gada jūlijā pa jauno sliežu ceļu Smiltēnē ienāca pirmais vilciens.

Asi Smiltene izjuta nopostīto sabiedrisko ēku trūkumu. Nebija kur pulcēties, lai apspriestos, kā labāk celt jauno dzīvi. Nodēdzinātā tautas nama mūros gaudoja vējš. Atjaunot nodegušo tautas namu tādā nebija pa spēkam. Izpildkomitejas aicinājumam — pagaidām iekārtot tautas namu citās telpās — atsaucās visi smiltēnieši. Un viņu griba drīz vien kļuva par realitāti.

Ar talcinieku palīdzību drīz atjaunoja arī pilsētas pienotavu.

Līdzīgā kārtā tika atjaunotas 7. ceļu ekspluatācijas rajona darbnīcas. Viena pēc otras sāka strādāt rūpkombināta darbnīcas. Amatnieki atjaunoja pilsētas pirti, pie tam izveidoja to divas reizes lielāku, nekā bija vecā, nopostītā. Tikpat ātri iekārtoja viesnīcu.

1950. gadā Smiltene kļuva par rajona centru. Līdz ar to pilsētas atjaunošanas tempi izvērsās arvien straujāki. Sodien Pils ielā jau paceļas jauna divstāvu mežsaimniecības celtnē. Mežrūpniecības saimniecība uzcelusi apkurināmu garāžu 12 automašīnām. Vidusskolas ezeza krastā izaugusi arvien izplešas augļu un ogu pārstrādāšanas rūpnīca, kas pārvērs konservos 2500 kg augļu dienā. Vēl neseno rajona laikrakstu «Smiltēnes Kolchoznieks» iespieda Valmierā. Savas tipogrāfijas nebija. Bet jau 1. septembra «Smiltēnes Kolchoznieka» bija lasāms: «Iespēts Smiltēnē, 1. Maija laukumā 8».

Ar brālīgo republiku palīdzību tipogrāfiju iekārtoja 8 dienās. Jaunajā tipogrāfijā iespēzi arī Smiltēnes MTS politiskās nodaļas laikrakstu «Leņina Karogs».

Jau padarīts liels darbs, lai likvidētu fašistisko okupantu negēlīgos postījumus Smiltēnes rajonā un īpaši tā centrā, Smiltēnes pilsētā. Bet daudz vēl jāveic, lai, pilnīgi atjaunota, tālāk izveidota un izkopta Smiltene kļūtu vēl skaidāka, nekā tā bija agrāk.

Kādus pasākumus pilsētas celtniecībā realizēs tuvākos gados?

Lai apmierinātu rajona darba ļaužu arvien pieaugošās kulturalās prasības, pilsētas centrā uzcelš modernu kulturas namu. To cels uzkalnā, kur kādreiz atradās pagasta izpildkomiteja. Izraudzītā vieta kulturas namam kā radīta. No šejienes paveras plašs, gleznains skats uz visu pilsētu. Jaunajā kulturas namā ierīkos zāli 800 apmeklētājiem, tajā būs telpas mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu nodarbībām, iekārtoš arī plašu biblioteku un lasītavu.

Lielus pasākumus veiks izglītības tīkla paplašināšanā. Vistuvākā laikā paredzēts uzcelt jaunu vidusskolas pamatskolas ēku, kā arī ievērojami paplašināt zooveterināro tehnikumu. Pēdējo izveidos par republikas paraugtehnikumu, kurā mācīsies ap 1000 kursantu, tajā skaitā 500 neklātnieku. Lai uzņemtu tik daudz audzēkņu, jau 1952. gadā sāks jauna mācību korpusa celtniecības darbus un paplašinās esošās kopītnes. Nākošajā gadā zooveterinārajā tehnikumā cels arī veterināro polikliniku.

Uzsākti priekšdarbi pilnīgai pilsētas elektrifikācijai. Pasreizējās elektriskās stacijas ļaudu nepieciešams vismaz trīskāršot. Lai to panāktu, paredzēts ievērojami palielināt spēkstacijas piegādājamā ūdens daudzumu.

Vērojot Smiltēnes iedzīvotāju līdzinājos lielos sasniegumus kara laikā brūču dziedēšanā, nav šaubu, ka, strādājot arī turpmāk ar tādu pašu un vēl lielāku enerģiju, viņi ne tikai godam izpildīs iecerētos uzdevumus pilsētas celtniecībā un visas savas dzīves augāšņņē, bet tos pat ievērojami pārsniegs.

Meinhardis Rudzītis

Par mieru, par demokrātiju, pret kara kurinātājiem!

Vissavienības Mākslas darbinieku arodbiedrības Centrālā komiteja un Mākslas darbinieku centrālās namu Maskavā rīko Mākslas darbinieku namu Vissavienības skati, veltīti tēmai: «Par mieru, par demokrātiju, pret kara kurinātājiem». Skates pirmais gājienis notiek republikās, no vadošas apgabals. 6. decembrī tas notika arī Latvijā. Sarunā ar mūsu līdzstrādnieku skates žūrijas komisijas locekli Staļina premijas laureātu, Latvijas PSR tautas mākslinieku J. Jurovski pastāstīja:

Skatē vairāk nekā divdesmit priekšnesumos kopskaitā piedalījās 31 dalībnieks, kas demonstrēja visdažādāko žanru priekšnesumus, sākot ar deklamācijām un beidzot ar satirisku skatu un montāžu uzdevumiem. Skates dalībnieku vairākums — jaunieši. Tā pati par sevi ir iepriecinoša parādība, bet žūrijas komisija konstatēja, ka vecākās paaudzes mākslas meistari šai ziņā varēja būt ievērojami rosigāki.

Žūrijas komisija par labākajiem atzina vairāku mākslinieku sniegumus. Trīs no viņiem piedalījās skates otrā gājienā, kas notika Maskavā, laikā no 21. līdz 23. decembrim. Otrā skates gājienā piedalījās Valsts Akadēmiskā Dramas teātra aktrise, Staļina premijas laureāte Velta Line, kas iespaidīgi deklamēja dzejnieces Mirzdas Kempes dzeju «Kausis Amerikai», Krievu Dramas teātra aktieris Bronislavs Dzeruks ar skatei sagatavotu montāžu no krievu un latviešu dzejnieku darbiem, tāpat Valsts Operas un baleta teātra solists Strokovs (bass) ar dziesmām: Sorokina «Mūs nedziediet!», Novikova «Miera dziesma» un Blankleidera «Francūz doka dziesma», ko skaņradis speciāli komponējis skatei.

Žūrijas komisija, vērtējot izpildījumu un izmantoto materiālu, aizrādīja uz atsevišķiem trūkumiem, kas novērojami mākslinieku tālākajā darbā.

Pēc žūrijas komisijas atzinuma ar goda rakstiem apbalvoti vēl šādi skates dalībnieki: Ilga Zvanova, kas deklamēja Svecies dzejnieka Gerslera dzeju «Runā, māte» un izpildīja montāžu — «Baltijas dzejnieki par mieru»; dziedātāja Olga Griščenko par I. Dunajevska jaunās dziesmas «Vēstule no Ruanas» izpildījumu; Valsts Jelpavības teātra aktrise Nina Leimane, kas deklamēja Valda Luksa dzeju «Meitenes nāve»; Valsts Krievu drammas aktieri Chomskis un Titovs, kuri sniedza interesantu literāru montāžu; Valsts Dailes teātra aktieri — Skulme, Ozoliņš un Vasaraudzis, kuri parādīja speciāli šim gadījumam sarakstītu politisku satiru «Nepatikams gadījums» (autors Valentins Skulme) un dziedātājs Titovs (tenors).

Žūrijas komisija atzīmēja kā trūkumu to faktu, ka skatē piedalās vienīgi Rīgas mākslas darbinieki. Šajā sakarībā paredzēts līdzīgu skati rīkot republikas mēroga. Tādēļ visiem teātriem plašāk un dziļāk jāizvērs darbs, kas veltīts skatei.

Skate pierādīja, ka mūsu mākslas darbiniekiem, sevišķi jauniešiem, ir krietns repertuārs un spējas. Galvenās koncertu organizācijas — Valsts filharmonijas pienākums izmantot šīs iespējas savā masu darbā.

„VIŅAS DRAUGI“

Viktora Rozova lugas izrāde LPSR Jaunatnes teātri

LPSR Jaunatnes teātris krievu trupas uzvedumā jau ilgāku laiku izrāda lugu no skolu dzīves — «Viņas draugi», kas pulcina daudz skatītāju.

Lugas saturs nav sarežģīts. Izlaiduma klases skolniece Lūsja Sarovai ir visas iespējas spīdēt noobeigt skolu, iegūt zelta medaļu. Bet cetrus mēnešus pirms mācību gada beigām Lūsju piemeklē slimība — viņa sāk arvien sliktāk redzēt, drīz vien pavisam neatšķir burtus, un ārsti atzīst, ka viņa galīgi zaudēs redzi. Meitene negrib sāpināt vecākus un nēstāstā viņiem nekā. Arī biedriem viņa nesaka ne vārda, jo ir pārliecināta, ka neviens tik un tā nevarēs palīdzēt. Bet draudzīgs, saliedēts skolēnu kolektīvs uzņemas par Lūsjus bērniem. Biedri, skolotāji atbalstīti, nolemj palīdzēt meitenei — viņi «kļūst par Lūsjušas acīm» — kopīgi ar viņu gatavo stundas, paceltīgi palīdz apgūt mācāmo vielu. Ar neatlaidīgu darbu, gan Lūsja, gan viņas biedriem ziedojoš un mažus pūlu, viņi panāk savu: Lūsja, par spīti slimībai, noobeidz skolu ar zelta medaļu. Maskavā viņai izdara operāciju, un Lūsja atgūst redzi.

Skatoties šo lugu, pārdzīvojam daudz patiesas savijuma brīžus.

Lūsja stāv skolas direktores Veras Nikolajevnas priekšā. Vecākais biedrs, kas pazīst dzīvi, runā ar jaunāko, kas vēl nenorūdīts. Jātic, ka operācija izdosies, jātic, ka viss būs labi. Bet ja ne? — ir arī tāda iespēja. Taču arī šai gadījumā nedrīkst zaudēt ticību sev. «Var visu redzēt un nekā nezīnāt, un var nekā neredzēt, bet visu zināt,» saka direktore. Viņa prasa no Lūsjušas, lai tā cīnītos līdz galam, arī bez redzes mācītos tālāk un atrastu savu vietu dzīvē.

Val maz ir līdzīgu piemēru starp padomju cilvēkiem? Turpat skolā strādā lielisks pedagogs Aleksandrs Leontjevičs, kas pirms kara bijis muzikāls, bet frontē zaudējis roku, un tomēr atradis jaunu skaitu darbības lauku, mācot un audzinot jaunatni. Jā, tādu piemēru daudz, un šī saruna skatītājos stiprina pārliecību, ka katrs padomju cilvēks vienmēr un visur spēj atrast savu vietu, kur viņš nesīs labumu ne tikvien sev, bet visai sabiedrībai.

Lūsja pirmo reizi mācās kopā ar biedriem. Sākumā viss iet labi, bet tad meitene vairs nespēj sekret biedru stāstījuma un izmisumā sēk raudēt. Uz brīdi iestājas gandrīz baigs klusums, bet tad Tana — komjaunatnes komitejas sekretare paņem grāmatu un lēnā, mierīgā balsī sāk atkārtoti lasīt izņemto vielu. Šai ainā redzam ne tikvien Tanas palīdzību Lūsjai, bet saprotam, ka istu draugu kolektīvā — padomju kolektīvā tā ir vienmēr: ja viens vai pat vairāki biedri zaudē spēkus, vairs netiek iespējami uzvarēt, stiprākie atrod uzmundrinājuma vārdus, ved pārējos atkal ciņā, lai sasniegtu mērķi.

Galvenās lomas izpildīta jauna aktrise L. Duņeca ar lielu prasmi prot atklāt Lūsjušas iekšējo pasauli. Lūk, aina, kur Lūsja stāv mātes priekšā un klusā, neatbildot uz mātes pārmetumiem. Mēs jūtam meitene sāpes un cīņu ar sevi, un saprotam, cik viņa šai brīdī nelaimīga. Aktrise neizdara nevienu kustību, bet saspriņdzinājums ir tik izteiksmīgs, ka pilnīgi izjūtam meitenes pārdzīvojumu.

Tikpat spilgti L. Duņeca attēlo Lūsjušas izjūtas, pirmo reizi pēc šķiršanās ieraugot savu draugu Pelju.

Līdz pašam izrādes beigām katrā ainā redzam L. Duņeca istu Lūsju Sarovu — cietīgu skolniece, labu, mīlu meitu, kuru nelaiše gan uz brīdi izsūt no sliedēm, bet kas drīz, biedru uzmundrināta, atrod sevī spēkus, lai droši ietu uz priekšu.

Stipra rakstura cilvēku, labu organizatoru, kas prot vadīt kolektīvu, tēlo T. Cistjakova komjaunatnes komitejas sekretāres Tanas Koļesņikovas lomā. Cistjakovas Tanā jūtam — istu komjaunieša degsmi, neatlaidību. Vienīgi griežtos brīžiem redzēt vairāk vienkāršības. Cistjakovas Tana vietumis aizmirst ka arī viņa ir skolniece, tāda pati kā visi pārējie.

Ar lielu taktu, atrodot izteiksmīgus, nepārspīlētus toņus, skolas direktori Veru Nikolajevnu tēlo LPSR un Cuvāšijas APSR nopolniem bagātā skatuves māksliniece E. Kronberga. Tikai ainas, kurās redzam skolas direktori viņas ikdienas darbā, autoram vismazāk izdevušās, tās jāpieskaita pie lugas galvenajiem trūkumiem. Autors nav pratis pareizi attēlot skolas attiecības ar vecākiem, skolas palīdzību vecākiem bērnu audzināšanā. Tas izpaužas, piemēram, ainā, kad pie direktores atnāk Irina Ignatjevna Butova, Lūsjušas draudzene Svetlanas māte. (Svetlana, izlūtināta vieglprātīga meitene, ir pilnīga valdniece māijās.) Izrādās, ka saruna starp direktori un māti par meitas audzināšanu notiek pirmo reizi visā laikā, kamēr Svetlana mācās skolā (tie jau ir desmit gadi!). Nevilus rodas jautājums — vai agrāk ne klases audzinātāja, ne biedri, ne arī direktore nav mēģinājuši atrast līdzekļus, kā meiteni ietekmēt? Mēs taču redzam Svetlanu kā sirsniņu atsaucīgu meiteni, kas ātri izlābo savas kļūdas. Jāpiebilst, ka Irinas Ignatjevnas tēls G. Kovalskas izpildījumā šai ainā nevaicājīgi karīkēts. Tāpēc Svetlanas attiecības ar māti skatītāju skar mazāk, nekā vajadzētu.

No pārējiem tēliem atzīmējams Lūsjušas tēvs Dmitrijs Pavlovičs Sarovs C. Mičņeviča izpildījumā. Aktiera mierīgā un savaldīgā ieturēšanās visu laiku skaidri pauž gan mīlestību pret meitu, gan apslēptu uztraukumu par viņas likteni un gatavība darīt visu, lai meitu pasargātu no nelaiemes. A. Kudrjavcevaļ Lūsjušas mātes Annas Grigorjevnas lomā derētu parādīt vairāk rakstura stingrības, ko pazīstam Olega Koševoja māte un Zojas māte, un pārējās padomju sievietes, kas nelaiemē tik viegli nezaudē līdzsvaru kā Kudrjavcevas Anna Grigorjevna Sarova.

Izrāde beļģusies. Aizveras priekškars, un skatītājs atkal atgriežas savā ikdienā. Ko viņš ieguvus šais brīžos, kamēr vēroja notikumus uz skatuves un ar visām domām un jūtām bija kopā ar lugas varoņiem? Izrāde pārliecina, ka padomju zemē cilvēks nekad nav viens un, biedru atbalstīts, vienmēr gūst spēkus, lai pārvarētu visgrūtākos šķēršļus, veiktu lielus un skaitus darbus padomju Dzimtenes labā. Un tieši tāpēc, ka šī luga parāda padomju cilvēka kolektīva cildēno spēku — tā ir ieguldījums mūsu jaunatnes audzināšanas darbā.

L. Vitiņa

PSR Savienības Ministru Padomes Staļina premiju komitejā mākslas un literatūras laukā

Par darbu pieņemšanu Staļina premiju piešķiršanai par 1950. gadu

Staļina premiju komiteja mākslas un literatūras laukā pieņem mākslas darbus Staļina premiju piešķiršanai par 1950. gadu.

Izskatīšanai pieņem pabeigtus mākslas un literatūras darbus, ko ieteic Staļina premiju piešķiršanai sabiedriskās un mākslinieku organizācijas, ministrijas, resori un zinātniskās iestādes.

Visi priekšlikumi attiecībā uz Staļina premiju piešķiršanu par 1950. gadu adresējami: Maskavā, Dailes teātra ielā 3, PSRS Ministru Padomes Staļina premiju komitejai mākslas un literatūras laukā.

LIELĀ RADOŠĀ UZPLAUKUMĀ

Sakarā ar Azerbaidžanas literatūras un mākslas dekādu

Mēs labi atceramies azerbaidžāņu mākslas dekādu Maskavā 1938. gadā. Mēs atceramies apbrīnojamās operu izrādes un labāko azerbaidžāņu operu U. Hadžibekova «Kor-ogli». Mēs atceramies lielāko azerbaidžāņu kori, ko uz Maskavu sūtīja tauta, kurai pirms Lielās Oktobra revolūcijas nebija savas kora kultūras. Atceramies apdāvināto tautas deju ansambli, tautas instrumentu orķestra temperamentīgo un spilgtu izpildījumu, azerbaidžāņu tautas dziedoņu — asutu Bjuļ-Bjuļa, Sevčetas Mamedovgas aizraujošu meistarību.

Pēc pirmās dekādas galvaspilsētas sabiedrība vairākkārt iepazīsies ar Azerbaidžanas muziku jaunajiem darbiem, un katru reizi klausītāji vienprātīgi atzina viņu turpmākos sasniegumus. Pietiek atgādināt kaut vai PSRS Padomju komponistu savienības valdes trešo plenumu pagājušajā gadā, kur cienījamu vietu programā iņēma azerbaidžāņu komponistu darbi. Azerbaidžanas konservatorijas studenta D. Džangiropa vokāli simfoniskā poema «Araksas viņa krastā» ir spilgta temperamentīga kompozīcija, kas vēsti par drausmīgo jūgu, kādā dzīvo brāļi azerbaidžāņi Iranas Azerbaidžanā. So darbu ne vien ļoti atsaucīgi uzņēma galvaspilsētas klausītāji, bet tas tika apbalvots arī ar Staļina premiju. Kara Karajevs komponējis baletu «Septiņas skaistules» pēc kādas no Nizami nemirstīgo poēmu motīviem; šī baleta svīta gada laikā iņēmusi drošu vietu padomju simfonisko orķestru repertuārā.

Un lūk, atkal, tāpat kā 1938. gadā, galvaspilsētas lielākās koncertu zālēs skanēja azerbaidžāņu muzika. Atkal mēs klausījāmies republikas labāko komponistu skandarbos, iepazīsāmies ar izpildītāju — azerbaidžāņu dziedoņu, diriģentu un pianistu meistarību.

Jau pirmajā azerbaidžāņu mākslas dekādā daudzus pārsteidza šis tautas augstā muzikālā kultūra, kas pirms pāris gadiem desmitiem vispār nepazīna attīstītu profesionālu muzikālo mākslu. Klausoties tādos aizraujošos skandarbos kā Uzeira Hadžibekova «Sveiciens Staļinam» vai arī viņa operu «Kor-ogli», kas savijojta ar idejisku dziļumu un augsto kompozīcijas meistarību, klausītāju sirdis pildīja lepnus par savu lielo Dzimteni. No tā laika azerbaidžāņu muzika nepārtraukti augusi. Augšanas vissvarīgākais rezultāts bija tas, ka parādījās nacionālais azerbaidžāņu simfonisms — muzikālās kultūras augstākā forma.

Daudzi no simfoniskiem skandarbos, ko sniedza otrās azerbaidžāņu mākslas dekādas koncertos, galvaspilsētas klausītājiem jau labi pazīstami no demonstrējumiem Kompozītu savienības plenumos, Maskavas filharmonijas un Vissavienības radio komitejas koncertiem. Bet, izpildīti vienā reizē, tie ļāva sevišķi spilgti sajūst, cik milzīgi ir Azerbaidžanas muzikas mākslas sasniegumi. Kaut gan pirmie simfoniskie skandarbī republikā komponēti tīlā trīsdesmitajos gados, taizad jau tur ir sava simfonisko kompozīciju skola. Azerbaidžāņu profesionālā muzikas ciltstēva Uzeira Hadžibekova skandarbī. Kara Karajeva, Nizā, Džangiropa Džangiropa, Filkrēta Amirova un citu komponistu darbi ir gan individuāli iestātnēji, bet visi kopā tani pašā laikā sastāda vienu veselū — padomju azerbaidžāņu simfonisko stilu. Un šis stils ir tik spilgts, raksturīgs, neaizkārtojam; oriģināls, ka to nevar saukt ne ar ko citu.

Vispirms uzmanību salsta azerbaidžāņu simfonisko skandarbū milzīgā emocionālitate. Vai azerbaidžāņu komponists stāsta klausītājiem par to, cik kvēli padomju cilvēks mīl savu lielo vadoni (Hadžibekova kantāte «Sveiciens Staļinam»), par padomju cilvēku patriotismu (Nizā «Dziesma par Dzimteni»), par leli un Medžnana mīlestību (Karajeva tāda paša nosaukuma simfoniskā poema), par azerbaidžāņu ciešanām Irānā Araksas viņa krastā (Džangiropa vokāli simfoniskā poema), — viņš vienmēr runā ar dziļu dvēseles savijojumu un prot savijot klausītājus.

Azerbaidžāņu komponistu skandarbū sevišķās izteiksmības saknes meklējamas to dziļā tautiskumā. Tiesa, bija

tādi muzikas lietpratēji, kuri ar kameroni rokā centās pārbaudīt melodiju autentiskumu F. Amirova simfoniskajās mugamās un nāca pie sēdiena, ka šāda muzika izkropo azerbaidžāņu tautas daiļradi. Bet tam nekādā ziņā nevar piekrist. Tieši tāpēc Azerbaidžanas komponistu darbs ir vērtīgs, ka viņi savas tautas apbrīnojamajiem mākslas pieminekļiem nepievēršas muzejiski etnografiski, bet droši radoši, ka viņi, izmantojot krievu muzikas lielo klasiku pieredzi, atbalstoties uz padomju muzikālās kultūras lielāko meistarū draudzīgo palīdzību, veic grūto uzdevumu — rada augsti profesionālu nacionālo mākslu, pamatodamies kā uz tautas daiļrades, tā arī klasiskās muzikas paraugiem.

Kas par to, ja azerbaidžāņu muzika nepazīst daudz balsību. Fakturā sarežģīte, bieži vien polifoniskie, simfoniskie skandarbī, ko pēdējā laikā rada Azerbaidžanas komponisti, tādēļ nemaz nezaudē savu tautisko raksturu. Vai krievu tautas dziesmās atrodams kaut kas līdzīgs operas «Ruslans un Ludmila» slavenajam kanonam — «Ak, brīnīšķīgais mirklis»? Bet kurš gan, pamatojoties uz šo apstākli, iedrošināsies apgalvot, ka Gļinkas ģenialā muzika nav tautiska? Lai kļūtu par tautas komponistu, nepietiek citēt tautas melodijas, — tās radoši jāattīsta, jādzird nākotnes muzika, runājot Staļina vārdiem: «jāpievēršas tautas dzīves pašai saknei». Tieši tā rīkojas Padomju Azerbaidžanas komponisti. Viņu dzīvi apliecinās, temperamentīgā muzika stingri pamatojas uz azerbaidžāņu tautas muzikas intonāciju labākajiem paraugiem, bet tani pašā laikā tā piesātināta ar socialistiskās tagadnes aktuālām idejām. Vēl vairāk — tā neapšaubāmi pievērsta nākotnei. Tik saulainu, padomju cilvēku liksmo dzīves pilnības izjūtu un vēl daudz skaistākas mūsu Dzimtenes nākotnes nojautu apgarotū darbu kā Dž. Džangiropa «Svētku svīta» var radīt vienīgi tad, ja dzīvo ar tautu vienotu dzīvi, nesatricināmi ticot, ka drīz iestāsies komunisma laikmets! Ar tādu pašu optimismu, apgarotū radošu degmi iezīmējas otrs skandarbī, kas pirmo reizi izpildīts Maskavā — Suleimana Aleskerova koncerts klavierēm un čellam ar orķestri.

Loti iepriecina tas, ka skaistā Padomju Azerbaidžanas muzika atradusi un atrod izcilus izpildītājus. Pirmā kārtā jāatzīmē Nizā, apdāvināts komponists un lielisks diriģents. Dekādas laikā viņa diriģētos simfoniskos koncertos auditorija pastāvīgi uzņēma ar jūsmas pilnu atsaucību.

Bet dekādas koncertos simfonisms neaizēnoja citus muzikas mākslas veidus. Azerbaidžanas dziesmu un deju ansambļa, jauno apdāvināto solistu — dziedātāju un instrumentālistu sniegumu liecināja, ka muzikālā kultūra Azerbaidžanā attīstās pilnīgi un vispusīgi, ka simfonisko skandarbū vērtība ir tikai viena no parādībām, kas pierāda vispārējo muzikas kultūras uzplaukumu republikā. Piemēram — dziesmu un deju ansambli, ko vada Azerbaidžanas PSR nopolniem bagātā mākslas darbinieks Gilmans Salachovs. Šis 1940. gadā radītais kolektīvs izaudzis no Azerbaidžanas filharmonijas kora un deju ansambļa, ar ko iepazīsāmies jau 1938. gada dekādā. Bet kā tas kopš tā laika izaudzis! Cik augsta kļuvusi ansambļa daļbnieku meistarība! Vislabāk to apliecina Hadžibekova kantātes «Sveiciens Staļinam» (dzejnieka Suleimana Rustama teksts) lieliskais izpildījums.

Ansambli maskaviešiem sniedza daudz spilgtu priekšnesumu, kas ilgi paliks atmiņā. Tāda ir Azerbaidžanas PSR nopolniem bagātā mākslas darbinieka Seida Rustamova siltā un sirsnīgā «Dziesma par Staļinu». Azerbaidžanas PSR nopolniem bagātā mākslas darbinieka Gilmana Salachova liksmi pacilitā dziesma «Asikvari», kas cildina azerbaidžāņu tautas laimīgo dzīvi, Staļina premijas laureata Džangiropa Džangiropa apsveikums — «Dziesma par Maskavu».

Sevišķi dziļi iespiēdusies atmiņā lielā muzikālā deļiskā svīta «Bir bachganin čičekleri» («Kāda dārza ziedi»). Šai svītai, veltīta Padomju Savienības tautū draudzībai, izpildīja krievu, ukraiņu, armeņu, gruziņu, uzbeķu dziesmas un

dejas (Nizā, Salachova, Babajeva muzikālā apdarē). Apbrīnojama tā milzīgā iedziļināšanās citu tautu muzikas stilā, ko šeit parādīja ansambļa daļbnieki. Jābūt lielam savas mākslas meistariem, lai nemāksloti izpildītu tik dažādas rakstura dziesmas un dejas.

Bet vispilgtāk ansambļa meistarība izpaudās azerbaidžāņu tautas dziesmu izpildījumos: liriskajā «Beri-bach», Uzeira Hadžibekova apdarē, jautrajā un dedzīgajā, tautas humora pilnajā dziesmā «Aman-Nene» un citās.

Augstu profesionālu kultūru apliecina ansambļa deju grupa (vadītājs A. Dilbazi). Izaudzis no mākslinieciskās pasdarbības kolektīviem, deju ansambli tagad papildināts ar jauniem apdāvinātiem deļotājiem, kuri gūvuši profesionālu izglītību Baku choreogrāfiskajā skolā. Un tas pozitīvi ietekmējis ansambļa darbu. Izpildījums, nezaudējot agrāko virtuoziitāti un temperamentu, ieguvis augstāko meistarību un rūpīgāku detaļu slipejumu. Līdztekus maskaviešiem jau pazīstamiem vecākās paaudzes azerbaidžāņu deļotājiem Atababajevam Bejuk Ata, Abdulajevam Ali Babu savu dejas mākslu rāda jaunatne — Roza Džalilova Tuta Gamidova, Mina Džafarova un Mir Mameds Mamedovs.

Lielī panākumi bija dziedātāju un instrumentālistu sniegumiem. Maskaviešus ar savu mākslu iepriecināja jau labi pazīstamais Rašids Beibutovs, ievērojamā azerbaidžāņu tautas dziedoņa Medžida Beibutova Beibut Ali ogli dēls. Viņš sācījis nopietni strādāt pie sava repertuāra tematikas paplašināšanas. Dekādas koncertos viņš dziedāja T. Kulļeča patriotisko dziesmu «Azerbaidžana» (Samedā Vurguna teksts), Dž. Džangiropa lirisko dziesmiņu «Nazen» (Azerbaidžanas dzejas klasika Četai teksts), priecīgo tautas dziesmu «Galāl» un citas. Kvēlā atsaucība, ar kādu auditorija uzņēma šos darbus, apliecināja apdāvinātajam dziedātājam, ka savā jaunradēs darbā viņš ir uz pareiza ceļa.

Koncertu labo izdošanos lielā mērā sekmēja Azerbaidžanas operas un baleta teātra, kā arī Azerbaidžanas valsts filharmonijas solistu: Azerbaidžanas PSR nopolniem bagātā skatuves mākslinieku Bunijāz-zade, Idrissas Agarajovas un mākslinieces Zachari Ragimovas piedalīšanās.

Padomju dzīve pavērusi azerbaidžāņu tautai neizmējamās iespējas talantu attīstībai. Spilgti to apliecināja Baku konservatorijas audzēkņu uzstāšanās. Jauno apdāvināto instrumentālistu — čellista S. Alijeva, pianistu F. Kulļevas un E. Agajevas spēju demonstrējums liecināja cik strauji republikā aug muzikas darbu izpildītāju meistarība.

Ar labām sekmēm dekādas koncertos uzstājās arī jaunie dziedātāji — Azerbaidžanas radio komitejas soliste F. Achmedova un Maskavas konservatorijas aspirants P. Atakišjevs. Liriskais soprans F. Achmedova izpildīja azerbaidžāņu tautas dziesmas, viņas sniegums bija silts, nemākslots un ļoti pievilcīgs. P. Atakišjevs ir lielisks liriskais tenors. Koncertos viņš ar lielu meistarību dziedāja arī no Uzeira Hadžibekova operas «Kor-ogli». Vekulas dziesmu no Čaikovska operas «Cerevički» un vēl vesulu virkni citu darbu.

Azerbaidžanas literatūras un mākslas dekādas koncertiem bija arī daži trūcīgi Latāķu izpildījumi varēja gaidīt no ansambļa kora grupas, kam, starp citu, jāpievērš nopietna uzmanība intonāciju tīrībai un precizitātei, kopājam skanīgumam. Blakus lieliskiem izpildītājiem ansambli uzstājas dziedātāji un deļotāji, kuriem ļoti daudz jāstrādā, lai ceļu savu meistarību. Varētu vēl izsacīt dažus vēļējumaus un vretenzijas azerbaidžāņu mākslas meistarīem, bet tam visam nav būtisks raksturs.

Visumā azerbaidžāņu literatūras un mākslas dekāda rādīja ka pēc formas nacionālā, pēc satura socialistiskā azerbaidžāņu tautas māksla sasniegusi jaunu lielu uzplaukumu un ka tā ir ceļā uz jaunām daiļrades uzvarām.

V. Boļi («Sovetskije Iskustvo» 1950. g. 87. num.)

Amerikanu interventu sakāve Korejā

Militarais apskats

M. VINTERS

Kara darbībā Korejā skaidri izēlējās trīs posmi.

Pirmais no tiem aptver periodu no 25. jūnija līdz 15. septembrim, kad Korejas Tautas armija, izjaucot agresoru zibenskaru plānu, sagrāva iisnimaniešu un interventu spēkus un nostādīja viņu armiju kritiskā stāvoklī Pzanas-Tegu rajonā. Šai posmā Korejas patrioti pierādīja visai pasaulei, cik aplama ir amerikāņu palāvība uz viņu marionetēm, cik nepamatota ir amerikāņu reklāma par ASV aviācijas "izšķirošo lomu" karā, cik lielā mērā armija, kas cīnās par taisnīgu lietu, ir pārāka par laupītāju — imperialistu ordām.

Otrais posms Korejas karā sākās 15. septembrī, kad amerikāņu agresori, pastiprinot savu intervenci un cerot ar to panākt izšķirošu un drīzu uzvaru (atkal zibenskarš), izsēdināja Inčonas rajonā ap 40.000 vīru lielu desantu un pārgāja uzbrukumā arī dienvidos. Šai posmā tautas armijai ienaidnieka pārspēka priekšā nācās atkāpties uz ziemeļiem. Amerikāņu imperialisti lielīgi novērtēja savus taktiskos panākumus kā stratēģisku uzvaru. Viņi paši noticēja savai propagandai, kura apgalvoja, ka uzvara jau gūta, ka Korejas armija iznīcināta un atlicis tikai iztirīt Koreju no "izklīdinātām ienaidnieka grupām".

Bet imperialistiskie politiķi un ģenerāļi rūgti pārrēķinājās. Otrais kara posms Korejā raksturīgs ar Korejas tautas armijas pašreizējo cīņu par savu galveno spēku saglabāšanu, par desmitiem tūkstošu jaunu cīnītāju mobilizāciju, par ienaidnieka apturēšanu un atsviešanu, par gatavošanos izšķirošajam prettriecienam. Otrs kara posms raksturīgs ar visas Korejas tautas patriotisko cīņu pret okupantiem, ar partizanu armiju augošiem triecieniem, ar imperialistu komunikāciju sistematisku pārgriešanu un viņu stratēģiskā stāvokļa nemitīgu pasliktināšanu. Daži ārzemju laikraksti šaj laikā atklāti rakstīja, ka, "jo vairāk runā Vašingtonā par uzvaru, jo apšaubāmāka tā liekas."

Patiesām, uz kā pamatojas Makartura un viņam līdzīgo optimisms? Vienīgi uz viņu politiskās tuvredzības, militārās nespējas un agresorim raksturīgās tukšās uzpūtības. Tikai ar šādām amerikāņu vadības īpašībām var arī izskaidrot imperialistu nekautrīgo provokāciju (par spīti Ķīnas tautas republikas brīdinājumam, tie pārgāja 38. paraleli, pārņēma karu Ķīnas pierobežas rajonos un sistematiski pārkāpa Ķīnas tautas republikas robežus) un tās lielīgo epilogu: 24. novembra uzbrukumu, kuram pēc Makartura vārdiem, vajadzēja nodrošināt imperialistu ordām "ziemassvētku maltīti mājās".

Amerikāņu uzbrukumā piedalījās ļoti ievērojami spēki — kopā vairāk nekā 200.000 cilvēku.

Pirmais ziņas, kādas Makartura štābs sniedza par amerikāņu uzbrukumā, bija ārkārtīgi optimistiskas. "Visi iet pēc plāna," ziņoja 25. novembrī ģenerālis, kuram amerikāņu reakcionārā prese bija piešķirusi "amerikāņu militārā ģenija" nosaukumu. Bet jau dienu vēlāk izrādījās, ka "visi iet" nevis pēc amerikāņu "ģenija" Makartura, bet gan Korejas Tautas armijas virspavēlniecības plāna. 25. novembrī Korejas tautas armijas karavīri un ķīniešu brīvprātīgie ārkārtīgi sīvās kaujās ar stipriem prettriecieniem apturēja uzbrūkošās interventu dalas. Bet 26. novembra rītums, nedodot pretiniekiem iespēju atgriešties, pārgāja izšķirošā pretuzbrukumā.

Sākās Korejas kara trešais posms. Galveno triecienu Tautas armija vērta pret 8. armijas un 10. korpusa saskares vietu — frontes centrālo sektoru, kur atradās 7. un 8. līnīmaniešu divīzijas. Si

trīcienu rezultātā abas šīs divīzijas tika gandrīz pilnīgi iznīcinātas (amerikāņu pavēlniecības vairākas dienas ziņoja, ka nezina, kur šīs divīzijas palikušas). Pārāvumā ieplūda močilas tautas armijas un ķīniešu brīvprātīgo karaspēku dalas, kas sāka pie Tokuseņas apiet pretinieka labējo flangu. Lai glābtu stāvokli, astotās armijas komandieris Vokers deva pavēli "noturēties par katru cenu". Pārāvuma slēgšanai amerikāņu vadība norīkoja angļu un turku brigādi. Šai rīcībā skaidri izpaudās ASV militārā taktika visbīstamākos iecirkņos laist darbā nevis amerikāņu bet citu karaspēku. Angļu brigāde nespēja apturēt uzbrūkošos. Turku brigādi, kura jau iepriekš bija nonākusi partizānu slazdos, Tautas armijas karavīri liecena un tuvcīnās iznīcināja līdz pēdējam vīram, 27. novembrī Tau-

Vēl lielākus panākumus Tautas armijas dalas guvās frontes austrumdaļā. Šeit Korejas patrioti ar vairākiem stratēģiski pārdomātiem triecieniem sākā ienaidnieka fronti atsviešās daļās un bez tam sasniedzot piekrasti Vonsanas rajonā, pilnīgi nogrieza 10. korpusam atkāpšanos uz dienvidiem. Desmitā korpusa divīzijas tika ielenktas trīs katlos: rietumos no Chamčinas, Čchosinas ūdenskrātuves rajonā (te tika ielenkta spēcīgā pretinieka grupa — 1 kara flotes jūrnieku divīzijas un 7 ķīniešu divīzijas daļu sastāvā) un dienvidos no Hesančinas. Amerikāņu un līnīmaniešu dalas, kas vēl nesen lepojušās ar savu "tuvumu Ķīnai un PSRS robežai", metās bēgt, lai izsruktu ielenkumam. Bet bija jau par vēlu. Ievērojama daļa no 10. korpusa vienībām tika iznīcināta. 10. korpusa atliekas, kas b'okētas Chamčinas rajonā, mēģina aizbēgt pa jūru. Bloķētai grupai tomēr nemitīgi uzbrūk Korejas Tautas armijas un ķīniešu brīvprātīgo dalas, nodarot interventiem milzu zaudējumus.

Līdz 1. decembrim šo kauju pirmajās piecās dienās agresori zaudēja 23.700 cilvēku kritušos, ievainotos un gūstekņus. Pat buržuaziskā prese nespēja slēpt interventu milzu zaudējumus. Amerikāņu laikraksti atzīmē, ka "kritusi vairāk nekā viena trešdaļa no 10. korpusa sastāva".

Amerikāņu imperialistu nopietnās sakāves Korejā atstāja bumbas sprādziena iespaidu ASV un ipaši Rietumeiropas valdības aprindās. Rietumprese pauž apjukumu un satraukumu par interventu sagrāvi Korejā. Lielā daļā laikrakstu ieteic pieņemt miera kursu ārpolitikā.

Lai paceltu savu līdzskrējēju nosaukumu garastāvokli, ASV reakcijas barveži ar prezidentu Trumenu priekšgalā uzstājās ar vairākam nedzirdēti provokatoriskām runām, draudot Korejas un Ķīnas tautām ar agresijas paplašināšanu un pastiprināšanu. Tomēr šīs runas atstāja uz pasauli iespaidu, kas bija pretējs to autoru mērķiem: demokrātiskā nometne, asi nosodot jaunus draudus, neļāva sevi iebiedēt un saglabāja savu nosvērto pozīciju. Turpretī Rietumeiropas maršālīzētās aprindas un citu buržuazisko valstu valdošie slāņi nobijās no piedraudētās aventūras un visādi izteicās pret to, tādējādi vēl vairāk pastiprinot domstarpības imperialisma nometnē.

Savus agresivos nodomus Vašingtonas reakcionāri sedz ar skaļu kampanju "pamiera nodrošināšanai" Korejā. Slēpjamies aiz vairāku Azijas un Tuvo Austrumu valstu muguras, ASV imperialisti grib ar ANO palīdzību panākt atelpu smagi sekautajam karaspēkam. Bet šēdi imperialistu manevri lemti neveiksmei. Visa pasaule saprot, ka aiz ASV delegācijas "miera centieniem" neslēpjas nekas cits kā vēlēšanās sazātvoties jaunām agresijām Tālajos Austrumos.

Par šādiem imperialistu nodomiem spilgti liecina arī viņu neģēlīgā rīcība Korejā. Agresori domā, ka ar asinsdarbīgu spēš nomazgāt savu militāro sakāvi kauna traipus. Viņi domā, ka ar veselu tautu iznīcināšanu varēs nodrošināt kundzību visā pasaulē. Aplamas slepkavu iluzijas! Visa brīvību mīlošā cilvēce atgādina amerikāņu imperialistiskajiem agresoriem ar Korejas Tautas demokrātiskās republikas ārlietu ministru Pak Hen Jena vārdiem: "Kā zināms, arī hitleriskie fašistiskie cilvēkēdēji, cenzdamies izpildīt savus murgainos pasaules kundzības plānus, ar šādām zvēriskām metodēm mēģināja iznīcināt veselas tautas. Vēsture ziņā, ar ko beidzās hitleriskā aventura. To derētu paturēt prātā arī Volstrita dīvēriem un to kreatorām Baltajā namā.

tas armija apgāja Tokusenu un tivojās Kečchonai. Vairādamies draudošā aplenkuma, amerikāņu divīzijas ziemeļos no Anču nametot smagos ieročus, metās panikā bēgt.

Regulārā karaspēka daļām un partizāniem sadarbojoties, Tautas armijas vadība izjauc interventu galveno plānu — nostiprināties Korejas pussalas visāurākajā vietā, ziemeļos no Vonsanas—Pchenjanas rokades dzelzceļa. Ar prasmiem manevriem Tautas armija un ķīniešu brīvprātīgie atsvieda amerikāņu dalas līdz Pchenjanai un 5. decembrī kopā ar partizānu vienībām atbrīvoja šo seno Korejas galvaspilsētu. Turpinot uzbrukumā dienvidos no Pchenjanas, Tautas armijas dalas atbrīvoja lielo ostu Nampoču un platā frontē sasniedza 38. paraleli. Taj pašā laikā regulārās dalas, kas darbojās frontes aizmugurē, kopā ar partizāniem Dienvidkorejā atbrīvoja Čchunčhenas un Kopchenas pilsētas ziemeļaustrumos no Seulas.

Tādējādi varam konstatēt, ka ģenerālā uzbrukuma vietā imperialistiskie interventu Korejā piedzīvojuši ģenerālu sakāvi. Divu nedēļu laikā tie atsviesti no Ziemeļkorejas kalniem līdz Seulas līdzenumam.

Nākamajā nedēļā

19. decembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lietišķās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

20. decembrī LPSR Zinātņu akadēmijas Misina bibliotēkā lasītāju tikšanās ar dzejnieku Andreju Balodi, Referents Ed. Damburs. Sākums plkst. 14.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā jaunatnes un bērnu literatūras sekcijas sanāksme. I. Niseloviča referāts "Par dažiem valodas jautājumiem bērnu un jaunatnes literatūrā". Sākums plkst. 18.

21. decembrī Mākslas darbinieku namā LPSR tautas mākslinieka, Staļina premijas laureata J. Jurovska lekcija

"Aktiera darba specifika filmā". Sākums plkst. 16.

22. decembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā A. Karpova lekcija par estētiku. Sākums plkst. 18.

Mākslas darbinieku namā Muzikalās komedijas solistu operšu vakars. Piedalās V. Auziņa, J. Medvedeva, A. Puķe, V. Ruško, E. Zveja, Koncertmeistars V. Bišers. Arija un dueti. Sākums plkst. 20.

23. decembrī Mākslas darbinieku namā jaunatnes sesijā, Bacha muzika jaunajiem māksliniekiem izpildījumā. Sākums plkst. 20.

IZNĀCIS ZURNALA «KAROĢS» 1950. GADA 12. NUMURS

Saturā:

- Jānis Sudrabkalns... Mēs balsojam par biedru Staļinu
- Jūlijs Vanags... Miguk nomi. Dzejolis
- Jānis Plaudis... Spēka vārdi, Miera lāpas. Dzejoļi
- Sesars Arkonada... Štokholmas Uzsaucums. Dzejolis, Atdzejojusi Mirdza Kempe
- Anna Sakse... Dzirksteles nakti, Romāns (turpinājums)
- Bruno Saulītis... Mūsu deputats. Dzejolis
- Andrijs Vējāns... Audriņi dzīvo. Dzejoļi
- Jānis Sudrabkalns... Dzimtenes krastos, Miniaturas
- Šalkonis... Gaismas pilsētai. Dzejolis
- Andrejs Upīts... Māmuļas pagrabā, Nodaļa no romāna
- Zanis Grīva... Pēc sapulces, Stāsts
- Prof. Michails Jakovļevs... «Teiksma par Igora kauju»
- Prof. Maksis Saics-Anins Markss un Engels par Krievijas lomu cīņā par socialismu
- Kārlis Krauliņš... Rainis un krievu kultura
- A. Lapins, A. Eglītis... Kārlis Hūns
- Andrejs Balodis... Mūsu lauku jaunā seja
- Ignats Muļiņnieks... Mazo kolchoznieku saules zeme
- Muza Lūpersojska... Dzeja un atdzejojumi «Karoga» 1950. gada saturs
- Pielikuma: Fr. Roždārza «Mājina Kstininā, kur dzīvoja Tautas rakstnieks Andrejs Upīts» un K. Hūna «Slimais bērns» gleznu reprodukcijas.

Starptautiskās Miera premijas laureāti

Nemirstīgais miera kareivis

NINA ŅIKOLAJEVA

Kad miera piekritēju otrā Vispasaules kongresā kā pirmais starp Starptautiskās miera premijas laureātu vārdiem tika nosaukts Fučika vārds, visi kongresa dalībnieki to sagaidīja ar vētraiņu ovāciju.

Katra godīga cilvēka sirdi dzirkst mīlestība uz patiesību, krietnumu, taisnīgumu.

Un ir laudis, stipri un skaisti, īpaši kaluma laudis, kas prot iedzīvināt šo dzirksti, prot iedvesmot cilvēku diezīnīgu darbiem, cīņai par patiesību, par labāku nākotni.

Viens no tādiem cilvēkiem bija Juljuss Fučiks, kura tēls kopā ar slaveno grāmatu «Reportāža ar cilpu kaklā» iegājis miljoniem mūsu laikabiedru dzīvē un sirdīs.

Viņš izcēlās ar drosmi, atjautību, izdomu. Kadā savā aprakstā viņš ļoti laji un pareizi pateica, kas ir varonība: «Varonis — tas ir cilvēks, kurš izšķirīgā brīdī dara to, kas jādara cilvēku sabiedrības interesēs.

Izglābt cilvēka dzīvību, izcīnīt jaunu uzvaru pār dabu, atbrīvot derīgos sabiedrības locekļus, sasprindzinot visus savus spēkus, palielināt cilvēces iespējas — lūk, varonā darba lauks.»

Tā Fučiks raksta 1934. gadā.

Bet pēc dažiem gadiem, kad visai cilvēcei pienāk izšķirīgs brīdis rīkoties, lai izglābtu pasauli no fašistiskās verdzības, Fučiks, tāpat kā miljoniem godīgo cilvēku, nezīnāmo varonū, dara visu, kas vien ir izdarāms, «cilvēku sabiedrības interesēs».

1936. gadā Fučiks atgriezās Čehoslovākijā no PSRS, kur, saskaņā ar paša vārdiem, viņš pavadījis divus vislaimīgākos savas dzīves gadus.

Par mūsu zemi viņš uzrakstīja divas grāmatas. Viena paša gada laikā viņš nolasa 370 referātu par Padomju Savienību. Un tas notika, neraugoties uz to, ka varas organi viņu nemitīgi vajāja!

Patiesība par PSRS — miera un taisnības balstu — kļuva par viņa kaujas ieroci.

«Katrš jauns Padomju Savienības panākums miera nostiprināšanā — tas ir trieciens fašismam, kuram vajadzīgs karš, lai iegūtu kaut vai cerības uz eksistenci».

Atmaskodams kara gatavošanu, Fučiks uzstājās ne tikai pret fašismu, bet arī pret kapitalismu, kas bija šo brūno mēri radījis.

«Kapitalismam jāspēkavoj, un tas mēca spēkavot. Fašistiskā terora asiņš un kara asiņš — ir kapitalisma injekcija, ar ko tas vēl uztur sevi pie dzīvības. Tas prasa arvien vairāk un vairāk jaunu injekciju, kā morfinists, kam jāpalielina deva, lai tas neietu bojā. Un atradināties nevar. Jo tas nav ieradums, bet nāvīga slimība».

Fučiks nenogurstoši cīnās par mieru visā pasaulē.

Piektajā spāņu tautas cīņas dienā pret fašistiskajiem dumpiniekem Fučiks laikrakstā «Rude Pravo» raksta:

«Cīņa Spānijā tieši skar arī mūs. Skar mūs tādēļ, ka tā ir milzīga demokrātiska vairākuma cīņa pret fašistiem, skar mūs arī tādēļ, ka tā ir cīņa par mieru, tautas miera frontes cīņa pret fašistisko kara fronti.»

Fučiks bija ne tikai kvēls miera ideju propagandists, bet arī pašreizējais un virsīgais miera kareivis.

Kad Čehoslovākijā uzbruka fašistiskās ordas, viņš iestājās aktīvo cīnītāju rindās pret okupantiem. Sākot ar 1940. gadu, Fučiks atradās pagrīdē. Pat fašistiskajā ieslodzījumā viņš nepārtrauca cīņu. Līdz pašam pēdējam savas dzīves dienām viņš ne tikai nezaudēja drosmi, bet turpināja dzīvot pilnīgu, saturīgu dzīvi.

Fučiks bija visa cietuma kolektīva dēvēsle un daudziem palīdzēja saglabāt

cilvēka cieņu, palīdzēja nepadoties, noturēties.

Cietumā Fučiks veica lielu politisku darbu. Viņš cietumu uzlūkoja par «tālu uz priekšu izvirzītu, no visām pusēm ienaidnieka ielenktu, koncentrētas uguns apšaudītu ierakumu, kas tomēr ne mirkli nedomā par padošanos».

Juljuss Fučiks vērsa savu skatienu uz Padomju Savienību, uz lielo miera un brīvības karognesēju biedru Staļinu un zvērēja uzticību: «Tēvs, mēs ejam aiz tevis».

Cietumā Fučiks rakstīja savu pēdējo grāmatu, savu pēdējo padomu cilvēkiem, «kuri pārdzīvos šo laiku». — «Reportāžu ar cilpu kaklā».

... Visu zemi pārlidoja Fučika pirmnāves vārdi: «Cilvēki, es jūs mīleju. Esiet modri!».

Esiet modri! Šis viņa aicinājums šodien rakstīts uz visu miera cīnītāju karogiem.

Katrš vārds šai grāmatā — dīzēna cilvēciska patiesība. Tieši tādēļ šīs grāmatas priekšā atveras sirdis. Lasīdami Fučika grāmatu, vienkāršie ļaudis pārliecinās, ka tādiem cilvēkiem kā viņš var ticēt, var sekot, jo viņi ir isteni cīnītāji par cilvēces patiesību un mieru. Vienkāršie cilvēki mēcās no Fučika cīnīties līdz pēdējam elpas vilcienam, uzvarēt ienaidniekus pat ar savu nāvi.

Mirdams Fučiks zināja, ka cīņa vēl nav galā. Viņš zināja, ka fašisma dienas jau skaitītas, ka sperts liels solis uz priekšu, lai vīrs zemes triumfētu miers un laime, bet gala mērķa sasniegšanai būs jāspēr vēl ne viens vien solis un «pienākums būt par cilvēku nebeigsies kopā ar pašreizējo karu».

Un šo pienākumu viņš saskatīja cīņā par mieru.

1942. gada janvārī viņš rakstīja:

«Mēs, komunisti, milam mieru. Tādēļ mēs cīnāmies. Cīnāmies pret visu, kas rada karu. Cīnāmies par tādu sabiedrības iekārtu, kurai pastāvēt nekad nav ievērtētu rasties noziedznieks, kas valdoņu saujņas peļņas dēļ simtus miljonu dzen nāvē, kara ārpārta negantībā, dzen iznīcināt dzīvīgu cilvēkiem vajadzīgas vērtības».

Sodien, kad karš, ko iekveldina amerikāņu un angļu imperialisti, kļuvis par reālu draudu visai cilvēcei, Fučika vārdi skan ar jaunu spēku. «Dzīvē nav skatītāju». — rakstīja Fučiks. Un visi godīgie cilvēki pasaulē arvien skaidrāk un skaidrāk saprot, ka šodien nedrīkst stāvēt sāpus, nedrīkst būt neitrālo, kad izšķiras cilvēces liktenis.

Ieslēgdamies cīņā par mieru, miljoni iegūst skaidrību. Un daudziem no viņiem te palīdz Fučika patiesīgais un dedzīgais vārds. Lūk, izvilksim no kādas vēstules rakstnieka atraitnei:

«Pārtulkotu angļu valodā. «Reportāžu ar cilpu kaklā» lasīja manā dzimtenē, un tā radīja cilvēkos neizdzēšamu iespaidu. Mani, piemēram, grāmata tā satricināja, ka es divkāroju savu iepūli cīņā par mieru... Šī grāmata nostiprināja mani pārliecību, cik nelietīgi un zemiski ir tie, kas turpina Jūsu vīra slepkavu iznīcinošo darbību. Ja tādi cilvēki kā viņš ir tik daudz izcietuši, mums visiem jānes lielāki upuri un jāturpina dīzēnais darbs, kuram viņš veltījis savu dzīvi un par ko viņš mira». — tā raksta vienkārša angļu sieviete.

Pirms gada Holandes sievietes, kas uzstājās pret karu, zvērēja pie Fučika grāmatas, ka nepārtrauks savu cīņu par mieru, kamēr to iekaros.

Varētu minēt daudz tādu piemēru. Miljoniem labas gribas cilvēku, kas cīnās par mieru, šodien ar rakstnieka miera cīnītāja Juljusa Fučika vārdu dod zvērestu nosargāt mieru par katru cenu.

(No laikraksta «Literaturnaja Gazeta»)